1 Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Ера 3 ДЕКАБРЬ 1959 шу № 97 (2409) Мах 20 кеп.

СИХАГІА ТОАЕ ТРАКТОРАШИ ЮРТБОАХАМА МАШИНАШИ

ССКП XXI съездо оттаяь юртбоахама деррига доакъош діахо дегІадоаладара программа кхоачашъяра боккха лоархІам болаш да хьатІадоаргІа семилетка шоллагІа шу. Еррига юртбоахама культураш хьувкъаелгеи хьайбай продуктивность лакхъелгеи да 1960 шера юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латта доккхаргІа дола декхараш.

Уж лоархІаме декхараш кхоачашдеча керттера дакъа лаца дезараш механизатораш ба. Ховш да укх шера вай республике халагІа дола кхашкара балхаш машинашца даь хилар. Біаьсти а гурахьа а хьалхалаьттача колхозашеи совхозашеи шерра пайда ийцар хьажкІаши гидуаргаши квадратно - гнездовой сеялкашца діаювлга, пропашни культурашта деррига гІулакх механизмашца делга, раздельни хьисапе ка бола ялат чузцилга санна долча прогрессивни гІулакхех.

Кхашкарча керттерча балхашта механизаци яь хилар бахьан долаш дукхаргІа йолча районаша укх шера ялат ханнахьа чуийцар, из паччахьалихенга дохкара план кхоачашйир, гурахьа дув ялаташ діадийра, зябь аьхар, хьайбашта доакъар Іалашдир, иштта кхьдоба балхаш дир.

Цхьабакъда, карагІдаьнначох тоъам а баь Іеш Іаьдал дац советски наьха. Кхы а доккхаргІа да хьатІадоаргІача семилетка шоллагІча шера вай республикерча механизаторашта хьалхашка латта декхараш.

Нохч-ГІалгІайчен механизатораш денхарийла ба тІадоаргІача шера тракторни балхаш кхы а дукхаргІа де, деррига юртбоахама балхаш шоай ханнахьа а агротехнико маяхкара а чанхдаха. Цар дицдалийта йиш яц механизмашца балхаш дукхагІа деш хилча нулгаца балхаш кІезигаргІа де дезаргхилари продукцега діабода мах лохлургхилари.

Из денхар бокъонца чакхдоакхалургда нагахьа санна механизатораша шоашкарча техникех бизза пайда эцаш хуле, балха хана из эши вож эши яхаш бахьаноаш а доахаш машинаш кхай тІа діа а оттаяь лелаш барашца массане а къовсам лоаттабойя, хІара доагама килограмми ремонт еш діадода хІара кепиги цар кходеш хуле.

Біаьстан балхаш доладелча еррига тракторашн кхыйола юртбоахама машинаши кийча хила еза. Цудухьа республикерча механизаторий керттера декхар да шоай еррига механизмаш ханнахьа тоаяр.

Кхыйола юртбоахама машинаш йоацаш 871 трактор я вай республике йоккха а зІамига а ремонт е езаш. Дукхагіа йола колхозаши совхозаши чуийнна шоай техника тоаеш йоахк. Цу хьакъехьа дика хьокхам гойт хІанзале а шоай дукхагІа йола тракторашн тоаяь яьннача Каргалинскии Гудермесскии районаша. Во лелац ремонтни балхаш Грозненски районе, МагІалбике. Цу районашкара деррига, трактористаш, комбайнераш, мастерскера болхлой тракторашн, сеялкаш, лущильникаш кхыйола юртбоахама машинаш тоаяра чІоагІа сарцагІа баьннаб. Цхьа берт а болаш болх барца, къахьегам дика віашаг.болларца, шерра социалистически яхь йозрмаярца кІеззигача хана шоай дукхагІа йола тракторашн тоае віаштІехьдаьннад цар.

Цхьабакъда, республика дукхагІа йолча районашка ремонтни балхаш во лел. Цо хьахьокх дукхача районий партийни а советски а организацеша, колхозийн совхозийн кулгалхоша тракторашн кхыйола юртбоахама машинашн ханнахьа тоаяра гІулакха бокъонца теркам тІабахийта ца хилар. Ачхой-Мартановскии, Веденскии, Наурскии, Саясановскии районашн хІанз а йолаеннаяц тракторашн тоае.

Наьсарен районера совхозаш республике эггара тІехьалаттарех я. Тракторашеи кхыча юртбоахама машинашеи болх дика ца бар бахьан долаш укх шера дукхха балхаш во лийлар «Назрановски» а «Октябра 40 шу» яхача а совхозий. ТІехьа діайийна хьажкІаш ханнахьа кхачанзар, чузца тІехьа арабаьлар. Цудухьа «Октябра 40 шу» яхача совхоза дукхха а хьажкІаш арайисар. Шинна а совхозо кхоачашъяьяц гурахьа дув ялат діадера план, геттара кІезига аьхай зябь. Цхьабакъда, «Назрановски» «Октябра 40 шу» яхача совхозий директорашта из диц-м деннад. Из хьахьокх 75 трактор тоае езаш йолча цу шинна а совхозо ноябрь бетта 20 денга тоаяь яьхараш 13 трактор мара ца хиларо.

Дукха дикагІа лелац гІулакхаш Шалинскии Сунженскии районашка а. Укхаза а геттара кІезига я тоаяь тракторашн, кхыйола юртбоахама машинаш.

Ха діайодаш латт. Гешт де йиш йоацаш дола гІалат дергда техника тоаелга тІехьадоахача колхозийн совхозийн кулгалхоша, районий партийни советскии организацеша, юртбоахама органаша. Де деза балхаш Іалаьмате дукха да. Еррига тракторашн тоайича доалаш дац ремонтни балхаш. ХІара трактора тІехьа ювза тоаяь кийчьяь юртбоахама машиний комплект хила еза. Долче, тІехьа ца йоахаш тоае еза тракторашн, сеялкаш, — эггара хьалха квадратно-гнездовой яраш а йолаш, кхыйола біаьстан балхашта эша машинаш.

Ханнахьа терно е еза тракторни бригадаш заправка еча эшача инвентараца Іалашъяра.

Дукхха колхозаши совхозаши я кхоачам хиллал трактористаш а кхыбола механизатораш а боацаш, хІаьта болх беш барашта юкъе а ба бокъонца шоаш лелаю машинаш ца йовзаш механизатораш. Цудухьа совхозий директораша, колхозий правленеша, юртбоахама органаша къаьстта уйла тІаяхийта еза керда механизатораш кийчбара а балхаш деш барий говзал ланхъяра а.

Иштта бакъахьа хургда колхозашеи совхозашеи хІанзехьа а кхашкара станаши тракторни вагончикаши тоаяь кийчйича.

Хьатіадоаргіа шу докихийча толамашца чакхдаккхара а біаьстан балхашта кийчо яра а бокхха лоархІам болаш я Іана зама. Районий партийни советскии организацей керттера декхар да біаьстан балхашта кийчо яра беррига механизатораш а кхыбола юртбоахама къахьегамхой сарцагІбахар, царна юкъе шерра массово-политически болх боаржабар, ум социалистически яхьа юкъе озар. Нохч-ГІалгІайчен механизатораш! Еррига колхозаши совхозаши біаьстан балхашта кийч а яь сийлен гІулакхашца накъа гІоргда вай хургйолча ССКП Центральни Комитета Пленума.

ДЕГ ТІАРА БАРКАЛ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 42 шу дизарца дувзаденна ССКП Центральни Комитетен, СССР Лакхехьарча Совета Президиумен, СССР Министрий Советен цІерах моаршал луш дукха письмоши телеграммаши кхаьчад доазол дехьарча предприятейн учрежденейн болхлошкара а гІулакхерча нахагара а, партийнии общественнии организацешкара а, хІаьта иштта къаьст-къаьстача нахагара а. Массайолча телеграмма тІа а письмо тІа а яздаь дІайха моаршал дайтад Советски Союза къаман цІей дездарца, экономикеи, культуреи, Іилмеи дегІадоаладеш а сийлахь-доккха машара гІулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсаме а СССР халкъаша даьхача доккхийча толамашца дувзаденна.

ССКП Центральни Комитетеи, СССР Лакхехьарча Совета Президиумои, СССР Министрий Советои берригача советски наьха цІерах дег тІара баркал оал советски халкъага а, Советски Союза Коммунистически партега а, СССР Правительствага а моаршал дайтарахи ловца баккхарахи.

ССКП ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Болаш ба кхы цхьаькха машинникъ а

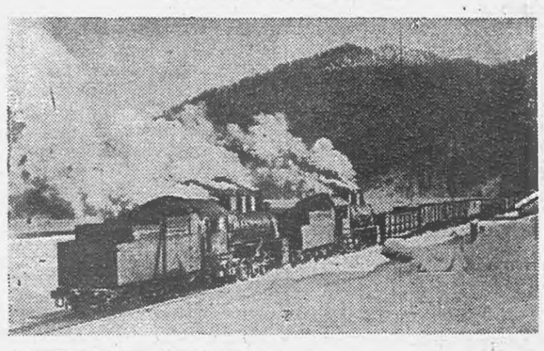

КЕМЕРОВСКИ ОБЛАСТЬ. Йоккха къахьегама котало яьккхай «Сталинскстройпуть» яхача наькъаш дехкача болхлой коллективо. Іобилла баьнаб Сталинскера Абаканен Аскизера Абазан бода 426 километр біаьха машинникъ.

Халкъа боахама Іалаьмате боккха лоархІам болаш ба из керда билла машинникъ. Цо 1500 километр лоацбаьб Абаканера руда Кузнецки комбината доменни пишкаш йолча діакхухьаш хинна никъ. Цу наькъа тІа гІолла тІакхухьаш доагамца Іалашъергья Кузбассерча йоккхаргІа йолча электростанцех йола Томь-Усински ГРЭС. Хакассера аьшка руда хьалъеш латтача Малхбузен-Сибирски металлургически комбинате діаувзаргда. Гаргагіа йолча гІолла цу наькъо віашагІийнйзай Средни Азин мехка малхбоалехьара районашн.

Низкъала балхаш деш чакхбаьлар Сталинскан Абаканан юкъера машинникъ. Доккхий лоамаш а тедаш, дуккхача хиш тІа гІолла тІехбаккха бийзар из. 15 миллион кубометр совгІа лаьтта тасса дийзар болхлой, цар хьалйир 344 гІишло, доккха а зІамига а 43 тІий тиллар, 100 километр совгІа станцешкара наькъаш дехкар.

Наькъаш дохкача балхаш деш бар комсомольски путевкаех баьхка кхо эзар гаргга кагий нахи мехкарийн. Царна юкъе сий долаш чакхбаьлар Марийски АССР-ера, Ростовскии, Ульяновскии, Владимирскии, Брянскии, мехкарча кхычеи областашкара Ленински комсомоло бахкийта кагирхой.

ХІанз Абакан-Тайшет яхача тІеххьарча участке наькъаш дахка болалуш ба болхлой. Цо гаргагІа йолча гІолла руда а йица йода поезд.

В. Войтенко сурт. ТАСС фотохроника.

Сталинградски ГЭС хьалъеча

ВОЛЖСКИЙ (Сталинградски область), 30 ноябрь. (ТАСС). Сталинградски ГЭС хьалъеча болхлоша кхы цхьаькха а йоккха котало яьккхай; монтаж йисте а яьккха яьсса кхестайолийт цар 115 эзар киловатт низ бола цхьайттлагІа гидроагрегат.

ВІашагІъелла йоалаш латт чІоагІа низ бола шийттлагІа турбина.

ГЭС-ера гІулакхаш дика лел. ГЭС хьалъяра гІулакхаш шийта бетта хьалхадаьннад уих шера. Планаца лаьрхІарел совгІа кхаь турбина монтаж яьй.

„Минск" яха лампаш йоаца приемник

МИНСК, 30 ноябрь. (ТАСС). «Минск» яхача марках йола керда, зІамигача табарита приемник дуккха а арахеца йолаяьй Минскерча заводо. Оленовода, геолога, лора, хьехархочоа лелае дика хургйола аппарат хьаяьй конструкторашa. Радио лампаш яц цун. Цу лампашта меттел цунах йоахк ах проводникай триодаш - транзистараш. Лампаш санна еза йоацаш йІаьххача хана болх буларгболаш хиларца башхало йолаш я уж. Киса лелаеча фонарика батареяца а болх буларгболаш аттеи лайданеи я из приемник. Масала, 60-ватт хулча электролампага діайодача энергеца цхьан ханна «Минск» яхача 60 радиоприемника болх бергба. ЙІаьхача а юкъерча а волнай диапэон я цар. Цу радиоприемника 4,5 килограмм дозал мара дац. 1960 шера 40000 радиоприемник арахецаргья заводо.

ВСРП VII съезд хьаеллар

БУДАПЕШТ, 30 ноябрь. (ТАСС). Тахан строителий культура Дворецо ший болх діаболабаьб Венгерски социалистически болхлой парте VII-ча съездо.

Съездо ювцаргья Венгерски социалистически болхлой парте Центральни комитета отчет, экономически декхарахи халкъа боахама шоллагІча пхе шера план кийчъярахи йола директиваш, ВСРП устава чуь хувцамаш дарах дола дош, кхы дуккха дешаш а.

Съездо дувца оттадаьча хьалхарча дешах лаьца ВСРП Центральни Комитето отчетни доклад еш къамаьл дергда ВСРП ЦК хьалхарча секретара Янош Кадара.

Цу съезде я ССКП Центральни Комитета Президиумо члени ССКП ЦК Хьалхара секретарьи вола Н. С. Хрущев кертте латта Советски Союза Коммунистически партеи делегаци а хІаьта иштта кхыйолча коммунистически болхлойн партей делегацеш а.

МОСКВЕ ХИННА БУРЯТСКИ ИСКУССТВАИ ЛИТЕРАТУРАИ ДЕКАДА

Бурятски паччахьалкхен оперен балетен театро СССР Паччахьалкхен академически Докхача театра сцене москвичашта хьехкар Д. Аюшеева язъяь «Вошал» яха Бурятски АССР искусствай заслуженни деятела Б. Аюшина оттаяь опера. Дирижер—А. Арсаланов, художник — РСФСР искусствай заслуженни деятель А. Тимин.

Сурта тІа: 3-гІча действера сцена.

А. Батанова сурт. ТАСС фотохроника.

ССКП ЦК ПЛЕНУМА СИЙНА

„СТАРОГРОЗНЕФТА" БУРУВ ДЕТТАЧА БОЛХЛОША РАПОРТ ЛУ

ССКП ЦК декабрьски Пленума баха мабоаггІар накъа болхаш лоаттаеча яхье «Старогрознефта» бурув деттача болхлоша йоккха производственни котало яьккхай. Бурув тоха шера йоагІа программа 40 ди хьалхагІа кхоачашъяьй. ТІехкхоачашъяьй цхьайтта бетта йоагІа скважинаш эксплуатаце діаялара, вышкаш хьальяра, хІаьта иштта къахьегама овсарле лакхъяра план.

Яхьа юкъе дикагІа дола толамаш даьхад мастераш нн. Бухарови Свинцови кертте латтача бригадаша. Хьатіадоаргіача шера чотах бурув тохилга эггара хьалха діадоладаьд цар. Вышкаш хьальеча болхлошта юкъе хьалхара моттиг яьккхай нов. Мартынова бригадо.

Бурув деттача контора коллективо керда денхар тІаэц — шера йоагІача планал совгІа 2200 метр бурув тоха. Хьалхагіа тохаргда аьннача бурол 1.000 метр дукхагІа да из.

В. НАЗАРОВ, «Старогрознефта» бурув деттача контора директор.

ШЕРА ЙОЛА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Семилетка хьалхарча шера йола план ханал хьалха кхоачашъе, аьнна шоаш денна дош сийленца кхоачашдир «Малгобекнефта» НПУ коллективо. 28 ноябре кхоачашйир шера йола мехкдаьтта дакхара план. Из карагІдаьлар хьалха мехкдаьтта доаккхаш хиннача моттигашка мелоан мехкдаьтта корадаран, къаьнача промыслашкара дукхагІа пайда баккхаран, керда технологи юкъейоалаяран.

10 бетта мехкдаьттахоша лакхъяьй 12,5 процент къахьегама овсарал, хІара цхьа тонн мехкдаьтта доаккхача діабода мах лохбаьб. Цу гІулакхо торо хилийтай 4,5 миллион сом кхоле.

Социалистически яхье баьннаранта юкъе хьалха латт Ленина орден лелаеш йолча цхьоалагІча промысла коллектив.

ХІанз МагІалбика мехкдаьттахой 1960 шера чотах къахьегаш ба. Итташ эзараш тонн планал совгІа «Іаьржа дошув» лургда цар ССКП ЦК Пленума сийна.

Е. ИГИН, «Малгобекнефта» НПУ планови отдела начальник.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАЬД

Укх шера диазза хьалхара моттиг яьккхар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо, хІаьта комсомольско-катирхой установкай коллективашта юкъе лаьттача яхье толамаш даьхарах ВЛКСМ Сталински райкома вымпел а яьккхар. ЧІоагІа къахьегар бахьан долаш ханал цхьа бутти ах бутти хьалха кхоачашъяьй тІехдика моторни доагам даккхара шера йола программа.

Къахьегама овсарле діадахача шераца нийсйича 5 процент лакхъеннай. Отбора кІоаргала задани 2 процент гаргга лакхъеннай.

Массайолча хана шоашта енна задани тІехкхоачашъю боккхагІа болча операторий В. Рябикина, Г. Самойлова, А. Белова, С. Зайцева сменаша, нийсса режим лелаеш болча операторашa Р. Камышникова, Н. Садова, И. Кузина, машинисташа И. Полухина, М. Семчишина, иштта кхыбарашa а.

— Семилетка шоллагІча шера кхы а чІоагІагІа къахьегаргІа оахьа! — йоах операторашa.

А. ШЕЙКО, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 25-1 йолча установка начальник.

ЭЛЕКТРИЧЕСКИ ЭНЕРГИ КХОЯРА

Электроэнерги кхояра тха заводе къовсам лоаттабу дукха ха я. Цудухьа віаштІехьдаьннад укх шера 10 бетта 693 эзар киловатт-сахьат электрически энерги кхое.

Укх шера шозза — 2-чен 3-чеи кварталех предприятешта юкъе 3-зза моттиг яьккхай заводо электрически энерги кхояр бахьан долаш.

Діахо а из кхояра тайп-тайпара рационализаторски предложенеш а кхухьаш дикка толамаш даьхад коллективо укх тІехьарча хана.

Установкашта фо телар хІанзалца къаьнача турбашка гІолла. Уж тиша хилар бахьан долаш фо ара ухар, хІаьта цунта хьежжа электрически энерги дукхагІа а йовра. Укх шера капитальни ремонт яьй ерригача фо телача турбашта. Цул совгІа, электрически нагрузкай напряжени лакхъяр бахьан долаш а торо хилар энерги кхое.

Помещенешка йоацаш, арахьа йоагаш йола электрически сердало хан-ханнахьа діайоаярца віаштІехьадаьлар дукхха а электрически энерги кхое.

Дукха тийнай болхлошеи инженерно-технически коллективои энерги кхояра йола рационализаторски предложенеш. Царех я дукха ха йоаццаш болхлоша енна № 6 йолча цехе кристализаторий обороташ кІезигагІа хургйолаш йола предложени. Цо а торо кхулийтартья ССКП ЦК арадаьккхача «Халкъа боахаме электрически энерги кхо а еш лелаелгах» долча письмо тІа дувца лоархІамера тІулакх хьаллаца.

Укх гаргтарча хана территоре тІара электрически сердало автоматически хьасага а діайозе а віаштІехьдардолаш гІулакхаш чакхдоахаш латт хІанз. Цул совгІа, установкашта чухьа фо араухаш довргдоацаш боккха низ бола электродвигателаш кІезигагІа низ барашца хувцаргйолаш, иштта кхыдола балхаш чакхдоахаш латт хІанз заводе.

Электрически энерги кхы а дукхагІа кхоертъяр, нагахьа санна электродвигателашта, кхыйолча механизмашта лерттІа ремонт йоре. Уж балхаш во чакхдоах цхьайолча организацеша.

Боккхача лоархІамера а пайдане а да ССКП ЦК арадаьккха письмо. Діахо йодача хана кхы а дукхагІа электрически энерги кхоярца жоп лургда оаха цу пискмона.

С. ОЛЬХОВОЙ, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода керттера энергетик.

Хьалха латташ бар уж

МОСКВА. Тъкъаь цхьоалагІча ноябре цхьа шу дизад Московски машиннаькъа тІарча Москва—Сортировочная яхача депо комсомольско - катирхой цехах коммунистически къахьегама коллектив аьнна сий дола цІи тиллача дийнахьа денз. Из сий дола цІи яккхар духьа лоаттабеча къовсама байраях мехка эггара хьалха айяь из цех яр.

Сурта тІа: «ТЭ2-244» яхача тепловоза машинист вола И. Н. Федотов баркал оалаш ва ударникаш болча слесарашта (аьрдехьара аьттехьа) Просветов Ильяна, Гудков Геннадена, Раппопорт Александра, Лебедев Александра ханал хьалха ремонт яь а яьккха локомотив цар арахецарах.

М. Редькина сурт. ТАСС фотохроника.

Механизаторий толамаш

Каргалински ремонтно-технически станце тхо кхаьчача са довш латтар. Цхьабакъда, ремонтий цехера болхлой сихбенна болх беш бар. Цхьабола механизатораш двигателаш віашагІйохкаш, шоллагІбараш оатхалашка хьожаш бар.

РТС керттерча инженера нов. А. Фирсова дийцар «Октября 40 шу» яхача колхоза механизатораша тІаийца керда декхараш.

— Семилетка хьалхарча шера сезонах 920 гектар лаьтта аха, аьнна, дош делар механизатора П. Богданова. Цу тайпара декхар тІаийцар цун сменщика а. Тракторашн капитальни ремонт е діаоттаяь ялалехьа шера йола заданеш кхоачашъяь баьлар уж, вешта аьлча, хІара тракторо 1900 гектар лаьтта аьхар.

Механизатораша дош деннад ССКП ЦК декабрьски Пленум хьаелла ди тІакхоачаш 200 гектар лаьтта аха, хІаьта шера 1840 гектар лаьтта аха дезача 2250 гектар аха а.

ССКП ЦК декабрьски Пленуме, — аьлар П. Богданова, — діахо йодача хана боахам дегІабоалабара гІулакхаш дувцаргда. Со чІоагІа тІадваха за социалистически декхараш сийленца кхоачашдаь цу дезача денна тхоаш накъа долхаш.

М. ТКАЧЕНКО.

Парте райкомий секретарий семинар

30 ноябре денз город Грозне ший болх діахьош я диъ дийнахьа лаьрхІа парте райкомий секретарийн партпросвещене кабинетий заведующейн семинар. Семинаре дакъа лоацараша ладийтІад «СССР-а Лакхехьарча Совета III-ча сессе балха итогехи царца дувзаденна хьалхашка латтача декхарехи» лаьца парте обкома секретара нов. О. А. Чахкиева яьча докладаген, «ХІанзарча хьалах ленински къаман политика кхоачашъярах» яхача обкома лекторски группа кулгалхочо нов. Э. И. Линд йийшача лекцеген, «1959 ш. Нохч-ГІалгІай АССР-а халкъа боахам дегІабоалабара хьалххехьа а даьча лоархІамехи 1960 шера плана керттерча дешаехи» лаьца Нохч-ГІалгІай АССР-а госплана председателе нов. Е. В. Брыксина яьча докладаген, ССКП ЦК-а хиннача массово-политически балха хетаяьча Еррригсоюзни совещане балхах лаьца обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе нов. Б. Г. Габисова даьча къамаьлаген, Сийлахь-боккха Даьхен тІом болча хана Нохч-ГІалгІайчен парторганизаце баьча балхах нефтяной института йоккхагІа болча хьехархочо н. В. И. Филькина яьча обзораген.

Тахан политико-массови балха опыт діа-іоха эцаш къамаьлаш дергда семинаре ладугІаш барашa.

Сурта тІа: (аьрдехьара аьттехьа) М. А. Кузнецов (парте Октябрьски райкома секретарь), А. Я. Иодис (парте Ленински райкома политпросвещене кабинета заведующи), Т. Мальсагов (парте Наьсарен райкома секретарь), И. А. Щукин (парте МагІалбика горкома секретарь), Н. П. Ковязин (парте Надтеречни райкома секретарь).

Ю. Плиева сурт.

Партийни вахар

Керттердар—хоадам боллаш кулгалдар да

Грозне йоккха'Іа ярех я Ленински район. Боккха хьокхам боллаш да укх шера, семилетка хьалхарча шера, ССКП XXI-ча съезда решенеш кхоачашъяра тІехьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь районерча къахьегамхоша даьха толамаш.

ЧІоагІа терко тІаяхийта ладийгІар укх деношка хиннача Ленински района партконференце делегаташ ший отчетни доклада тІа парте райкома секретара нов. Дятлова цу къахьегама толамех дийцачунга.

БоагІІача тайпара чурча торонех пайда а эцаш, керда техникеи дикагІа йола технологии балха юкъе а йоалаеш производственни процессашта механизаци автоматизаци а еш дукхагІа продукци арахеца вІаштІехьа даьннад районерча промышленни предприятий. Иштта, промышленни валови продукци арахецара паччахьалкхен план укх шера хьалхарча 10 бетта 105,5 процент кхоачашъяьй районерча предприятеша. Соахка цу хана хинначул 11 процент дукхагІа я из. Продукцега дІабода мах лохбара чотах 6 миллион сом гаргга паччахьалкхен ахча кходаьд.

Районерча предприятешка шерра яьржай коммунистически къахьегама бригаеи ударники яха цІи яккхара тІехьа йолаяь яхь. ХІанз промышленни предприятешкарча берригача болхлоех 10 процент из сийлен цІи яккхара тІехьа къовсам лоаттабеш ба. Эзарнел совгІа рационализатори изобретатели ва районе, хІаьта цар тийина рационализаторски предложенеш балха юкъе йоалаярах 5,5 миллион сом ахча кходаьд.

Парте райкомо хадданза терко яьй предприятей партийни организацей болх тоабара, администраце балха тІахьожам лелабара, къахьегама толамаш даха болхлой коллективаш оарцагІа яха боахама кулгалхошта новкъостал дара и. кх. дІ.

Цикка тоабеннаб районе наха юкъе беш бола кхетама болх а. Укх шера парте райкомо а первични парторганизацеша а чІоагІа терко тІаяхийта леладаьд ССКП XXI съезда исторически решенеш къахьегамхошка Іомаяйтара а царех уж дІакхетабара а гІулакх, партийни дешара дукхагІа нах юкъе озара гІулакх. ВорхІ эзар гаргга саг ва хІанз районе марксистско-ленински теори Іомаеш.

— Цхьабакъда, — йоах дІахо докладчика, — организационно-партийни, массово-политически балха юкъе а боахама кулгалдара балхаца а дуккха кхоачамбоацараш да хІанз а. Парторганизацей болх кІоаргга тохка а тохкаш, доагІача тайзара царна новкъостал даьдац парте райкомо. Цудухьа цхьайолча предприятеша шоай производственни план кхоачашъяьц. Царех я № 3 йола кирпичийкий завод, «Грознефтеразведка», «Грознефтегеофизикая» тресташ, совнархоза СМУ-2, «Чечингстрой» треста СУ-1, иштта кхыяраш а.

Мела лел цхьайолча предприятешка производственни процессашта механизации автоматизации яра гІулакх, чурча торонех бизза пайда эцара гІулакх.

ЧІоагІа ледара лел районе нах чубаха цІенош хьалдара балхаш. Планах хьалде лаьрхІа хиннача 22,5 эзар квадратни метр гаргга нах чубахача цІеноех хьадаь даьннараш 15 эзар квадратни метр мара дац.

Иштта парте райкома балхацара дукха кхоачамбоацараш гучадаьхар пренеех къамаьлаш даьча делегаташ а.

Грозненски хлебокомбината партсорганизаце секретара нов. Новосельцева парте райкома критика йир боагІача тайпара цо комбината балха тІахьожам ца лоаттабар бахьан долаш.

— Парте райкома болхлой, къаьстта секретараш комбинате хилац, дукхагІа йолча хана телефон гохьрах кхоачам бу цар, — йоах братора, — долаш дола кхоачамбоацараш дІадаха практически новкъостал дац. Кхоачамбоацараш дукха да тха комбината балхаца, маьхх дика йиц, цхьайола маьхх булкаш вІалла еш яц, цудухьа нах ледкъ. Иштта кІезига новкъостал ду тхоша промышленно-продовольственни товарий министерства а.

Районерча торгови предприятей балха, цунна юкъе дуккха кхоачамбоацараш хилара хетадир ший къамаьл горторг отдела заведующе нов. Исмаилова, хІаьта лерттІа цар балхага партийни а общественни а организацеш хьожаш хилча, уж кхоачамбоацараш ца хила йиш йолаш хилар а белгалдир.

Грознерча № 5 йолча ремесленни училища парторганизаце секретара нов. Пушкарскаяс дийцар, шоай училища балхах лаьца. Укх шера училища 175 къона специалист кийчаьв. ХІанз училищера дешархой къахьегама вахте а этта керда къахьегама толамаш доахаш, 1960 шера чотах болх беш ба.

Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен пединститута директора нов. Степанова ший къамаьл хетадир халкъа дешара система эргяккхара дешаца бувзабенна института преподавателий коллективо беча боккхача балха.

— Из доккха декхар кхоачашде дукхагІа хьехархой кийчбе беза, — йоах нов. Степанова. — Цудухьа укх шера институте хьайийлай юхьанцарча школашта лаккхара образовани йола хьехархой кийчбу керда отделени, хьаьта цьатІадоагІача шера хьаелларгйолаш я естественно - географически факультет а.

ЧІоагІа теркам тІабахийта ладийгІар делегаташа ССКП Нохч-ГІалгІай обкома секретара нов. Цветкова районера промышленни предприятеш дІахо дегІайоалаяра тІехьа хьалхашка латта декхараш белгал а деш даьча къамаьлага.

Парте райкома отчетах лаьца решени а тІаийцар, керда райкоми, ревизионни комиссии, ССКП Нохч-ГІалгІай VIII-ча областной партконференцеи, Грозненски городской ХШ-ча партконференцеи бахийта делегаташ а херзар конференце.

Керда харжаьча райкома хьалхарча пленумо парте райкома секретаралла херзар нн. Н. Я. Правенький, А. Т. Дятлов, А. М. Петренко.

С. КОТИЕВ.

МОСКВА. Йовзаргйозцаш хулаш латт столицерчайоккхагІа йолча улицех йола Щербаковски улица. Цига хьалхиннад массехказа вІаштІардаь чуІе цІенош а культурно-бытовой гІулакхашта йола зданеш а, щербаьб улица тІара машинаш лела никъи тротуараши, массанахьа а цІаегІай газонаши скверараш. Кхы дІахо а тоаеш латт улица. Юхейиса кагий гишлош дІа яьха, цар богаметта хьалхургда кхы а дуккха доккхий цІенош.

Сурта тІа: Щербаковски улицах хьалдаь керда доккхий чуІе цІенош.

Н. Грановске сурт. ТАСС фотохроника.

Профсоюзни балха опыт йоаржаяр лоархІаме гІулакх да

Коммунистически парте указанеш кхоачашъяра тІехьа лоаттабеча къовсаме вай республикерча профсоюзни организацеша хадданза шоай балха опыт Іоаю, цу опытага хьежжа балха методаш эрга а йоахаш организаторски балха боарам лакхбу.

КІоаргга Іома а еш профсоюзни балха дикагІа йола опыт шерра йоаржаелга хІара фабрично-заводскойи моттигерчеи комитетий лоархІамегІа дарех декхар да. Белгалде деза, тІеххьарча хана мехкдаьттаи химическии промышленноста болхлой профсоюза обкомо цу лоархІамерча гІулакха дукхагІа терко еш хилар.

Масала, обкомо ший ханна теркал дир цхьайолча промыслови комитеташа, первични профорганизацеша шоай балха юкъе доаладаь кердадараш: промыслаш кердача техникаца Іалашъяр, скважинашта телеуправлени юкъейоалаяр. Иштта обкомо дика Іома а яь дІайоаржайир «Старогрознефта» НПУ цхьоалагІчеи шоллагІчеи промыслай профсоюзни организацей балха опыт. Грознерча нефтяникий делегацеш Средни Азерчеи, Кубанерчеи промыслашка яха хилар. Цига бІаргадайна кердадараш а вай республикерча промыслашка дІадоаржадир профсоюза обкомо.

ХІанз обком де мел доагІар деш я «Старогрознефта» къонача электрикаша, ворхІ шера чухь юкъереи лаккхереи дешар а Іомдеш шоай технически товзал лаккхъяра школа вІашагІ а елла дІадоладаь дика гІулакх массанахьа а чакхдаккхара.

Цхьа шу совгІа ха я промышленни предприятейи, стройкайи, совхозийи, МТС-йи, РТС-йи профсоюзни организацешка масса хана болх беш йола производственни совещанеш вІашагІйохка йолаенна. ХІаьта цу даькъе цхьайола опыт а Іоаяьй нефтяникий профсоюзни организацеша. Дика болх беш я мехкдаьтта доаккхачеи газовойи промышленноста управлене транспортни конторе вІашагІъеллa производственни совещани. Производства болх дика дІабахьара хьинаре дакъа лоац пига берригача болхлоша. Балха юкъера кхоачамбоацараш гучадаьха ца Іеш, уж дІадахара тІехьа, дикагІа хьокхам боллаш, кхаьхегама овсарле лакхагІа йолаш болх тоабара тІехьа къовсам лоаттабу.

Транспортникий производственни совещане кІоаргга дувц предприяте балха дешаш, тІаийца решенеш дика кхоачашъю, хьинаре дакъа лоац совещане балхаца дуккхача болхлоша, масала, ткъаьннел совгІа болхлойи, инженераши, техникаши дакъа лоацаш бар чура торонаш гучалхарах дола дош совещане дувца кийчдеча хана. Цар тийннача предложенеех боккха пайда баьлар. ХІанз машинаш юлача центрабежни насос оттаьлй, плотникий цех шерьяьй, иштта кхыдола лоархІам бола балхаш даьд.

Дика вІашагІбелла ба транспортникий профсоюзни организаце рационализаторски болх а. Изобретателийи рационализаторийи общества яьча конкурса итогех транспортни контора коллективе кхо бІаь тІехьа ахчан премии еннай.

ХІанз вай республикерча профсоюзни организацешка хулача отчетно-харжара собранешкеи конференцешкеи бувц профсоюзни организаце, фабрично-заводскойи моттигерчеи комитеташа баь дика болх, тучадоах цу балхацара кхоачамбоацараш, белгалду уж кхоачамбоацараш дІадахара наькъаш, хІаьта иштта нахаца айхха бувзам а лелабеш профсоюзни болх дика дІахьош, кердача формаехи методехи пайда эцаш болча профсоюзни болхлой цІераш йоах. Иштта, дукха ха йоаццаш «Малгобекнефта» НПУ цхьоалагІча промысла моттигерча комитета председатель нов. Скрипченко вийцар конференце, коммунистически къахьегама бригаеи ударники яха сий дола цІи яккхара тІехьа цо нефтяникашта юкъе яхь дика вІашагІъелла хиларах.

К. КАЛИНОВСКИЙ.

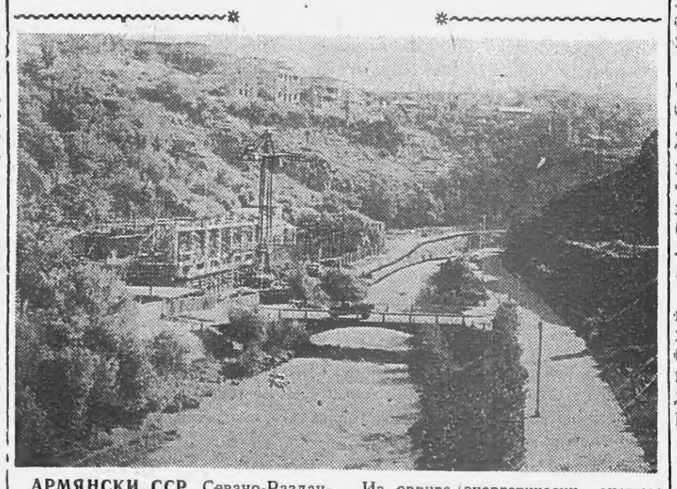

АРМЯНСКИ ССР. Севано-Раздански каскада юкъейоагІа ялх гидроэлектростанци — Канакерский, Озернии, Гюмушский, Арзинский, Атарбекянский, Ереванский. Хьалхарча йиъ электростанце промышленни ток тела массехк шу да.

Йолаялийта кийчъеш Атарбекянскии хьалъеш латташ Ереванский ГЭС-аш я.

Из еррига энергетически система телемеханика а йолаш кердагІча технижаца кийчъяь я, Ереване ягІача центральни диспетчерски пунктера хул цун йолаялари, сацари, агрегатий низ дукха-кІезига хувцари.

Сурта тІа: Ереванский ГЭС-а хьалъеш латта здани.

А. Экекяна сурт. ТАСС фотохроника.

БОЛХЛОЙ ДОТТАГІАЛ

Дикалца МагІалбике цІи хеза я дукха хана денз мехкдаьтта доаккхача болх беш хьавоагІача Колесников Федор Львовича кулгалдеш йола мехкдаьтта доаккхача цхьоалагІча промысла бригада. ХІара шера шоай заданеш кхоачаш а тІехкхоачаш а еш, Цаьхенна планал совгІа эзараш тоннаш доагам тел мехкдаьтта доаккхача болхлоша.

Семилетка ханал хьалха кхоачашъе аьнна укх шера эггара хьалха яхь йолаяьр цу бригада коллектив яр. Семилетка пхе шера кхоачашъергІя шоаш, аьнна хьакхайкадаьд мехкдаьтта доаккхараша. Из гІулакх хьаллаьцар МагІалбикерча кхыча промыслаша а.

Шоаш денна дош кхоачашдар дукха чІоагІа къахьегаш ба бригадацара болхлой. Укх шера итт бетта бурув теха цхьаккха керда скважина шоашка хьажхьаьча йоаццашехьа а яхье хьалха латт бригада. Цо хІанзале а 2400 тонн гаргга мехкдаьтта даькхад планал совгІа. Шу чакхдалалехьа 2500 тоннага кхоачаш мехкдаьтта дукхагІа даккха лаьрхІад коллективо.

Мехкдаьтта даккхара говза болча операторашта Н. Машенцева, Г. Ткала, Г. Куксина, Д. Мамирговна, И. Решетовна нийсса къахьегаш ба дуккха кагирхой — замерщица йола А. Прибеженко, М. Темникова, операторашш П. Ковалев, Н. Бондарев, кхыбараш. Балха тІара цхьоагІо дика хиларо коллектива бувзам чІоагІа лоаттабу. Ха дІа ме йода дукхагІа чІоагІлу болхлой доттагІал. Шоай вахар къона болча хана денз мехкдаьтта даккхарца дувзадолийташ, массехк итташ шерашка къахьегаш хьабаьхкача къаьнача мехкдаьттахошка никъ тел къонача мехкдаьттахошта.

Цхьа ха яр къаьна операторашш бола Стрижко Федор Андриановича, Науменко Григорий Ивановича, Ирченко Федор Семеновича, Попова Просковья Григорьевна, кхыча операторашта саннà, шийлеи тІаьдеи яр аьнна ца къовсаш, ди-блйса ца къовсаш шоай участкашка хьожаш, мехкдаьтта хьалъувзача качалкашка бІарг кхоабаш хинна.

ХІанз уж пенси йийдеш ба. Са а лоІаш, цІагІа вагІилга хоза дале а, шийца балха хиннача ший хьаьшех бІарг ца техача Іелац. Юкъ-юкъе ший хинна бригада йолча а гІойя, новкъосташца къамаьл дича, хьал а Іо а волалуш скважинах бІарг техачо са паргІата доал къаьнача болхлочун.

— Нагахьа санна новкъостал ашаш моттиг хуле, эхь а ца хеташ хьахайталахь, Федор Львович, оаха новкъостал дергда хьона, — яьхад Попова Просковья Григорьевнас дукхаза а.

Да а ду къаьнача болхлоша новкъостал. Шоаш бригаде баьхкача хьехамца новкъостал ду цар скважинай болх тоабара, мехкдаьтта дукхагІа даккхара. ХІаьта эшача хана кулг тохаш а ду цар новкъостал.

Мехкдаьтта доаккха болхлой кийчбу школа лархІа метаргйолаш я мастера Колесникова бригада. Барт болча коллектива юкъе шоай низ ца кхобеш болх бу хІаране. Нагахьа санна шоашта юкъе мекъал еш саг йийсвелча коллективо эхь хетийт цунна, ший новкъосташта нийсса балха тІа дакъалоацаш из ца хиларах. Цхьабакъда коллективо шоай новкъоста еш йола критика футтаройнеи гоамаллеи а ца еш, доттагІала тІехь ю. Иштта моттиг нийсъелар Салтукиевца а. Юхьанца из балха венача хана балха тІера воацаш, мекъалаш еш из хилар гучадаьлар новкъосташта. ТІаккха бригаде собрани а яь, доттагІала тІехь критика йир Салтукиевна. Цу хана денз вовзаргвоацча воалаш хувцавеннав из. Шийна тІадилла гІулакх йийса а цІена а кхоачаш а деш, говзал а лакхъеш хьавоагІа новкъост Салтукиев.

Доккха беркат доал барт а боллаш беча балхах. Цо новкъостал ду балха заданеш тІехкхоачашъе а советски сага кхетам лакхбе а.

Ю. СЕМЕНОВ.

Комсомольски копилка чу

Коммунистически парте XXI-ча съезда а июньски Пленума а решенеша дог ураоттадарца шоаш тІаийца социалистически декхараш тІехкхоачаш а деш, семилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьегаш ба Нохч-ГІалгІай республикера комсомольцаши кагирхойи.

Цу гІулакха къаьстта дика къахьегарца белгалъяьннай «Октябрьнефта» цхьоалагІча промысла мастер нов. Ананьев керте латта комсомольско-кагирхой бригада.

1959-ча шера болх ца беш лаьттача скважинашкара 30 тонн мехкдаьтта даккха а, довш долча мехкдаьтта 15 тонн кходе а, 20 тонн тиша аьшк гул а дь, паччахьалкхенна дІадала а, 10 рационализаторски предложени производства юкъейоалаярца пхи эзар сом пайда баккха, аьнна шоаш тІаийца социалистически декхараш тІехкхоачашдаьд цар.

Новкъоста Ананьев Анатоле бригадо кхы а дукхагІа толамаш даьхад: 30 ди хьалха кхоачашъяьй 11 бетта йола мехкдаьтта а газ а даккхара план, 42 ди хьалха кхоачашдаьд ший социалистически декхараш, пхелагІча декабре планал совгІа ши эзар тонн мехкдаьтта дала аьнна, денна дош тІехкхоачаш а деш, ши эзар тонн совгІа «Іаьржа дошув» деннад.

ДІадахача шера укх ханаца нийсдича бригадо доаккхаш дола мехкдаьтта 13,2 процент дегІаденад, иштта 4 процент гаргга дегІайоалаяьй къахьегама овсарле а. Мехкдаьтта даккхарга дІабода мах лохбарца бригадо хІанзале а кходаьд 282 эзар сом ахча.

Уж толамаш доахаш къаьстта дика къахьийгад операторашта Бровченкос, Куприянова, Макеева, Петренкос, иштта кхыбараша.

Царна нийсса дика къахьегаш хиннай скважинашта лаьтта кІалха ремонт еш йола нов. Ахмедчин керте латта бригада. Укх шера цхьайтта бетта йола ремонт яра план 142 процент кхоачашъяьй цар.

Цика дІахьу «Октябрьнефта» управлене 1-ча промысла комсомольцашеи кагирхошеи шоай технически а политически а кхетама болх лакхбар.

Цу тайппарча гІулаккхашца семилетка план ханал хьалха кхоачашъяра къахьегаш ба «Октябрьнефта» 1-ча промысла комсомольцаши кагирхойи.

М. ЦУРОВ.

Балха хьалхара деношка

Дукха ха йоаццаш болх бе йолаеннай 6 бетта ремонтах лаьтта Мужечера лесозавод. Иванисова керте латтача хьуна херх хьокхача бригадо декабре хургйолча СССП Пленума сийна производственни план 140 процент кхоачашъе лаьрхІадар.

Из сийлахь декхар кхоачаш а деш, хІанз хІара денна балха нормаш 145—150 процент кхоачашъю. Къаьстта дика балхаш ду нн. Точиев Мухарбика, Додов Махьмада, Точиев Абукара, иштта кхыбараша.

АУШЕВ,
Мужече.

Республикерча художественни самодеятельноста кердача толамашка

Коммунистически партеи Советски правительствои хадданза йоакхо ю халкъа говзал а самодеятельни искусства тайп-тайпара йола жанраш а дегІайоалаяра. Цудухьа вай мехка шерра яьржай художественни самодеятельность. Из яржаро тешал ду вай халкъ искусствица чІоагІа безам болаш хилара, цун духовни хьашташ кІорга хилара.

Художественни самодеятельностага хьажар советски халкъа вахар чухь хиланза даргдоаца гІулакх а хинна дІаэттад. Вай республике укх шера шоэлагІа хьож художественни самодеятельностага. Парте Нохч-ГІалгІай областной комитето соцам баьб 1959 шера 15 ноябре денз 1960 шера 25 апрелага кхаччалца йолча хана культура учрежденей, ерригача ведомствай, дешара заведеней художественни самодеятельноста республикански смотр е.

Клубай, культура ЦІеной, халкъа творчества республикански Цен коллективай декхар да партеи правительствои еча цу йоахонна жоп луш вай социалистически искусства ганза юкъе дакъа лаца шоай творчески низ а торонаш а кхо ца еш къахьега. Цу хьакъехьа дуккха хІама це декхарийла я республика партийни, комсомольски, профсоюзни, общественни организацеш. Ер шу долалуш художественни самодеятельноста республикански смотр кийчъеча баьча балха опытах пайда ца эцаш бита йиш яц. Цул совгІа, из опыт чІоагІа дика яр, из чІоагІъяра республике дукха хІама а даьд. Укх шера хула художественни самодеятельноста республикански смотр хул исторически доккха хІама хулача хана — ССКП ЦК-а аргІан йола Пленум хьаеллача хана. Парте XXI-ча съезден ССКП ЦК-а декабрерча (1958 ш.) Пленумен дІахо а юрта боахам лакхбе аьнна яь решенеш кхоачашъярца дувзаденна дола деношш цувцаргда Пленумо.

Ах шу гаргга ха мара яц уж решенеш тІаийца. Цхьабакъда, уж кхоачашъеш лоаттабеча къовсаме дуккха а керда хІама халкъа творчески низо ахелла хьахиннад. Дуккха а, керда а, безаме а хІама гучадаьннад юртарча клубайи районерча культура ЦІенойи балха тІа, цар кхы а айхагІа бувз шоай болх колхозий, совхозий, промышленни предприятей вахарца.

Уж толамаш хьокха мадоагІара хьалхокха декхарийла я художественни самодеятельноста хІанз йола республикански смотр. Цхьабакъда, хьалха хиннача смотре мела хьахьехаяр уж моттигаш. Вай ханарча тематиках, моттигерча материалах, политически сатирах шерра пайда эцаш хиннаяцар художественни самодеятельноста коллективаш. ДІаяхача смотре йоагІаш йола моттиг дІалацанзар самодеятельни искусствос, шоай оазах доаккхал де йиш йолаш хиланзар цхьайола хоровой коллективаш, тайп-тайпара а безаме а хьахьекха хиннаяле а, дика моттиг лацанзар хореографически искусства. Халкъа искусствица дувзаденна цхьаккха юкъера хІама доацача чечеточнии псердоциганскии халхарашца бІехъенна яр из.

Болх вІаштІехьабаккхара хьакъехьа цІенхаштта гІалаташ доахкар цох. Республика цхьайолча районашка дика вІаштІехьаяккханза, дакъа лоаца нах кІезига болаш чакхъяьлар смотр.

Масала, Веденски районо ворхІи Гудермесски районо цаІи номер мара хьокханзар республикански смотре. Наьсарен районерча юртий клубай коллективех лоадам боацца нах мара дакъа лоацаш хиланзар. Из тайпа гІулакх хилийта йиш яц тІехьа тІайоагІача хана. Художественни самодеятельноста смотраш яр республика вахар чухь хула доккха хІама хинна Іе йиш яц. Республика деза ди да, Нохч-ГІалгІай мехкарча халкъий деза ди хила деза цох. Вежарашка йолча республикашка художественни самодеятельноста болх Іалаьмате дика вІаштІехьбаькхка ба. Шоаш балхах мукъаболча хана художественни самодеятельносте дакъа лоацаш хул общественни гІулакха хьалхле лелаераши къахьегамхойи. Иштта болх дІаболабаьб Нохч-ГІалгІай мехка а. Цхьабакъда, художественни самодеятельноста йоккха говзал йоаллача нахагара новкъостал эшац яхилга дац из.

Дикка говзал йолаш бола нах квалифицированни режиссерагара новкъостал а доацаш сцене ловза этта, ловза ца луш биса моттигаш дукха я. Цудухьа чІоагІа лоархІам болаш да дикка творчески торонаш йолча республика театраша самодеятельни коллективашта уж Іомалуча а цар болх беча а хана новкъостал дар.

Украинерча Херсонски областной драматически театра дика болх бу самодеятельни коллективашца. Цун опыт хьаэца а шерра дІайовзийта а мегаргйолаш я. Самодеятельни кружокий хьалхле лелаерашта хІара районе кхаь-диъ дийнахьара семинараш ю цу театро. Цу семинарашка театра дикагІа болча режиссераша, балетмейстераша, музыкальни отдела заведующе режиссерах, хореографех, музыкальни грамотах лаьца лекцеш еш.

ДикагІа болча актерех, режиссерех, цехий заведующех группаш вІашагІъехк. Художественни самодеятельноста юкъе дакъа лоацача наха консультацеш ю, царна эшарашши балха тІехь новкъа дараши дувц шоай художественни совете. Вай республике цу тайпара доккха а массе оагІорахьа дола а новкъостал дац самодеятельни коллективашта театраша. Бакъда, Нурадилов Ханпаши цІерахча Нохч-ГІалгІай республикански театро дикка новкъостал дир самодеятельни коллективех Наьсарен-Вокзале халкъа театр вІашагІоллаш. Цита командировке вахийтача республикански театра кертерча къонача коллективо новкъостал дир моттигерча авторий Х. Ошаева «Селасатеи» О. Мальсагова «Салихьати» яхача пьесех спектаклаш увтаеш. Цхьабакъда, из мара кхы даь хІама дац хІанзарчоа.

Самодеятельни коллективашта новкъостал дара хьакъехьа кхы а вогІа латт эрсий драматически театра гІулакх. ХІаьта а Сунженски районерча самодеятельни коллективашта новкъостал де тІаийцад цо. ДІадахача шера республикански смотр хулаш цо дика новкъостал а дир царна.

Иштта новкъостал дар бахьан долаш дика пьесаш а увтийир, лайза а лайзар хоровойи халхареи коллективаш. Массехк бутт дІабахаб театра болхлоех цхьаккха саг цига ца хула.

Шоаш доккха дикаш дергда йоахар теникий театра болхлоша, Надтеречни районерча Знаменка яхача юрта клуба новкъостал дергда аьнна дош луш. Цхьабакъда из даьсса хабар дувцарал совгІа даь цхьаккха хІама дац. Во йоацаш хинна из самодеятельни коллектив хІанз хІама ца эшашаш еха дІаяьннай. Цхьаккха а творчески новкъостал данзар цу коллективана цун шоллагІа шеф йолча Пролетбата цІерахча клубо а. КІезига новкъостал ду районашкарчеи юрташкарчеи самодеятельни коллективашта городашкарча культура Дворецашеи клубашеи. Иштта дарех да, масала, Ленина цІерах дола, «Красный молот» завода, автобаза, Сталина цІерах дола, КИМ-а цІерах дола культура ЦІенош. Наггахьа мара хилац уж юрташка, хІаьта шоай гІулакха мара юрта а болхац. Ше новкъостал деча коллективашта гІо деш яц хІанз Кирова цІерах йола культура парк а. Массехк бутт хьалха цу парка директора нов. М. С. Пешковскенеи цун кхыча болхлоштеи ха корайоагІар царна новкъостал де. Цхьабакъда, цхьаболча клубайи дворецийи болхлоштта ха мукъа хилац. Самодеятельни коллективашта новкъостал де ха хургйий берий колоне начальники клуба художественни кулгалхои, музыка хьехаши, кхы балхаш деши волча Ленински района культура ЦІен художественни хьалхле лелаеча нов. Винокурова. Массехк моттиг болх беш ва Ленина цІерахча культура Дворецца художественни кулгалхо нов. Гардон, «Красный молот» завода культура ЦІен халхара коллектива кулгалхо нов. Зимин, кхыбараш а.

Республике я хоровой общество, правлене председатель нов. Ковалеви бехктокхама секретарь нов. Исакови волаш. Из общество болх беш яц. ХІаьта болх беш ца хилча новкъостал а мишта дергда цунна. Инициатива йоацаши гІулакх дика ца довзаши болх беш я халкъа творчества республикански Цен коллектив. Моттигерча авторашцеи композиторашцеи боккха бувзам болаш яц из, самодеятельни коллективашца беш бола методически болх во бу. Самодеятельни коллективашта новкъостал дергдола халкъа творчества штаб йилла йиш яр цун. Цу штаба юкъе баха беза города искусства учрежденей деятелаш, писателаш, поэташ, композитораш, музыкальни училищай студенташ, иштта кхыбараш а. Инструкторашш-общественникаш аргда цу штаба членех. Юртарча коллективашца хадданза бувзам лоаттабе беза цар, юрташка аха беза, шоаш новкъостад деш йолча коллективашца дІа-юха каьхат яздеш хила беза уж. Сона хетачох халкъа творчества цІагІа прокатни базаш, парикаш, театральни риквизита костюмаш хьаю моттиг хьайийлача бакъахьа я.

Наггахьа, е дезача деношка мара художественни самодеятельностаца болх ца беча партийнии советскии органий болхлоех бехк баккха безам ба са. Иштта ярех я масала, Шаьлеи Веденеи районаш.

Материальни е боахама хьакъехьа мара новкъостал ца деш йита йиш яц самодеятельни коллективаш. Художественни самодеятельноста а халкъа творчества а хадданза йоакхо е еза партийнии советскии организацеша. Самодеятельни коллективай болх нийсача новкъа берзабеш, царна ховр дуккхача наха юкъе доаржадеш хила еза уж. ЦІенхаштта теркам тІабахийта беза самодеятельни изобразительнии прикладнии искусства. ДІаяхача республикански смотре живописа графика, прикладни искусства 200-нега кхаччалца произведенеш хьахьокхаш выставка хилар.

Керда а говза а дь дукха балхаш хьахьекхар выставко. ХІанзарча смотре кхы а шерагІа хьахьокха еза изобразительнии прикладнии искусство. Нохч-ГІалгІай мехкарча художественни союзо новкъостал де деза из искусство езаш а цунца болх беш а болча наха.

Советски искусства хьалхашка латтача доккхийча декхараша дІадех художественни самодеятельноста болх кердагІча а дикагІча а тайпара вІаштІехьбаккхар. Вахара гаргагІа оза еза художественни самодеятельность, моттигера материал шоай репертуарашта шерра юкъейоалае еза цо, клуба балха юкъеоза безз республика колхозий, совхозий, промышленни предприятей хьалхле лелаераш.

В. ТАТАЕВ,
Нохч-ГІалгІай АССР-а культура Министр.

ССКП ЦК Пленума накъа долхаш

Бизза пайда эцаргба вай юртбоахама техниках

ЮРТА БОЛХАМ детIабоалабара ССКП XXI-ча съездо хьалхашка оттадаь Iалымате доккхий декхараш кхоачашдара кхашкарчеи хьайбай фермашкарчеи балхашта шерра комплексни механизации автоматизации е еза.

Вай республике из сий дола декхар кхоачашдара эшаш мел йола торонаш йолаш я. Пехь-тIехьагIа лукхагIа кхоач вай колхозашкеи совхозашкеи керда дикагIа йола машинаш. Республике денгара-денга лукхагIа йоагIа гидравлически управлени йола техника. Денгара-денга тIакхет дика говзал йола механизатораш. Укх Iай колхозийн, совхозийн, РТС-ийн 200 механизатор (тракторни бригадай бригадираш механикаш) гидравлически управлени йолча машинаш тIа болх бергболаш кийчвергва. 1960 шера вай республике керда, хIанзалца йовзашца хинна 80 тайпара тракторанн юртбоахама машинаш йоагIаргья.

Цхьабакъда, керда техника тахкари караерзаяри во латт вай республике. Республикера Нохч-ГIалгIай юртбоахама опытни станци 70 Iилма болхлойн лаборанташ болаш йоккха Iилма учреждени я. Яле а цу учреждене республика юрта боахама пайдаиа дола гIулакх чIоагIа кIезита ду. Боккъалдар аьлча, я аьнна цIи мара яц цун. Станце Iилма корпус а лаборатори а яц, производствица айхха бувзам лелабац. Къаьстта воча хьал тIа я цу учреждене механизаце отдел—хIанзарча юрта боахама дог. Цига болх беча Iилма болхлоех-механикех цхьаккха а бац лакхера образовани йолаш, хIаьта технически Iилмай кандидаташ докторашн-м бувца а безац. Ах шерал совгIа ха я механизаце отдела заведующи воаца. Цхьабакъда, опытни станце директор нов. Костюченко цу гIулакха башха сагота вац, мукъача моттигашка специалисташ балха бехаш кхайкаяь объявленеши конкурсаш яц.

Республика Iилма учрежденеш, къаьстта аьлча юртбоахама опытни станци мела хилар бахьан долаш керда техника тахкара балхаца доккхий кхоачамбоацараш да. Цхьайолча кердача машиний дикал а цар кхоачамбоацараш а вай колхозашкеи совхозашкеи цкъаза уж ехачул тIехьагIа мара хац. Масала, «КУ-2А» яха хьажкIаш чуэцаш йола комбайнаш, хьажкIаш чуэца кийчъе безам боацаш хиннараша, балха пайдана яц яхаш хабараш а дувцаш царех оатхалаш хьа а йоахаш уж вIашагIгьаьхар. Цхьабакъда, нийсбелар цар хабараш хардцаь механизатораш: «Дружба» яхача совхозера керттера инженер нов. Ильин, «Гудермесски» совхозера (керттера инженер нов. Головченко, иштта кхычахьара а. Цу совхозашка «КУ-2А» яхача комбайнаща гурахь 150 гектарага дIакхоачаш хьажкIаш чуийцар, вешта лаьрхIача хIара комбайно дийнахь 5 гектар чуэцар. ХIаьта уж комбайнаш пайдана яц яхараша уж шоашка йоллашехьа а кулгаща чуийцар хьажкIаш. Из мел зене да гуртда нагахь санна дийнахьа 5 гектар хьажкIаш чуэца 40 саг веза аьлча, комбайнаца чуэцаш хилча 2 саг мара ца везача метте.

Укх шера «КУ-2А» яха комбайнаш болх бе йолаелар «Назарановски» совхозе а.

ХьажкIаш чуэцача комбайний санна лоархIам ца беш моттиташ нийсъелар ше лелача сенопресса а кхыча машиний а. Сенопресс укх шера массехк колхозеи совхозеи мара болх беш хиланзар, царна юкъе № 15 йола Грозненски шурий совхоз а йолаш.

1958 шера вай республике оттара хьалха «СК-3» яха комбайнаш кхаьчар. Уж караерзаеча доккха дакъа лаьцар Грозненски шурий совхоза механизатораша нн. Сидоренко, Федорова, Астахова. Цхьабакъда, бIаргчача сезонах Нохч-ГIалгIай юрта боахама опытни станцера цхьаккха а Iилма болхло цу комбайнашта юхе сага бIарга вовнзар. Укх шера тахка, аьнна вай республике ена «ККХ-3» яха керда хьажкIаш чуэца комбайн опытни станце хьа ца эцаш лаьттар юртбоахама министерство юкъе а енна хьаэцийталца. Из бахьан долаш комбайн техка яьннаяц опытни станци.

Колхозага техника йохкар бахьан долаш цхьайолча экономически дика дегIаяьхкача Сунженски, Шелковскойн, Наурски, кхыча а районашкарча колхозаша дуккха а дикагIа пайда эц техниках. Цхьабакъда, дика латтац юртбоахама машинашта ремонт яра гIулакх экономически ийша йолча колхозашка. Веденски района колхозашка шоашка дIадала аччa ца хилар бахьан долаш тракторашн РТС-е планах йола ремонт е дIа а ца оттаеш царга болх байт. Из бахьан долаш тракторан талх, хIаьта РТС-а ремонтни болхлойн оборудовании болх боацаш латт, Веденски райисполкомон ССКП райкомон иштта нийсденнача гIулакха нийссаникъ ца а лохаш РТС-е тоаэь тракторашн мах ца а луш хьа а ийца колхозашка дIа а еннай, РТС-е тоае тракторашн дIачу а ялийтац.

Шоай ремонтни мастерскеш йола экономически дека дегIаяьхка колхозаш Iалашъеш йолча РТС-аша машиний оатхалаш йохкаран принцип телхаю, колхозашка тракторашнтеи кхыча юртбоахама машинаштеи еррига ремонт РТС-ашка йайтар духьа. Во латт машиний оатхалаш йохкаш йола къаьстта тикаш хьаеллара гIулакх дукхагIа йолча РТС-ашка а иштта автотракторосбыте а. Автотракторосбыта складашка тракторашнтеи автомобилашнтеи эшаш йола оатхалаш яц.

ЧIоагIа лакха ба РТС-ашка еча ремонта мах. Республика юртбоахама министерства къахьегамеи алапеи отдел из лохбара эшаш дола гIулакх деш яц.

ДукхагIа йолча совхозий инженерно-технически болхлоша кIезига гIайгIа ю машинашка боагIача тайпара болх байтара а механизаторий творчески уйла дегIайоалаяра а. Техника беча балха ший лерттIа учет яц. Совхозий бухгалтерски учет механизированни боахамо дIаехачул тIехьайиса латт. Материальни учет лелаеча бухгалтерешка хала да машино мел болх баьб, цу балхата мел мах бахаб, мел материалаш яхай бIаргиго. Къаьстта во латт учет Гудермесски районерча «Дружба» яхачеи Шалински районерча «Шалинскии» «Джалкеи» яхачеи, иштта кхыйолча а совхозашка.

Цхьабакъда, лоархIам болаш да «Назарановски» совхоза керттерча инженера нов. Льянова машинаша баьча балхеи, дозгамеи, материалийн учет тоаяра доладаь керда гIулакх, иштта цо оттаяьй машинашта техническн гIулакх дара йола графика дика форма. Укх шера аьхки денз нов. Льянова инициативах «Назарановски» совхоза дирекце отделенеша телача отчетий керда порядок оттаяьй. ХIанз совхоза центральни бухгалтере керттерча инженера кулг яздалцца отделенешкара отчеташ хьаэцац. Нов. Льянов ше бухгалтерски отчетага хьожача хана хьалххе а машинаша мел болх баьб, мел доагам доагадаьд, оатхалаш, материалаш мел яхай, мел аччa дIадахад ховш хул.

—Цу тайпара лелаеча учето машинаша беча балхага дIадода аччa дукха а кIезигде торо хулийт, — йоах нов. Льянова. — Инженера пайдана хургда из бухгалтер а экономист а хилча.

1959 шера дуккхача рационализаторашеи изобретателашеи дика дакъа лаьцад кхашкареи, хьайбай фермашкареи, иштта ремонтни мастерскешкареи балхаш аттача дахара. ДикагIа йола рационализаторски предложенеш еннай «Гудермесски» совхоза рационализатораша А. А. Шерстнюка, С. Желудкова, «Шалински» совхозерча З. Л. Валовика, Ф. Загорко, А. Гаврилова, «Назарановски» совхозерча М. Гатиева иштта кхычар а. Цу рационализаторашта конкурсе 500 сомагара 1500 сомага кхаччалца совгIаташ деннад.

Денгара-денга балхашта дукхагIа механизации автоматизации яр дIадех сихха degIабоагIача вай юрта боахамо. Из бокъонца кхета а деш республике хьаккъьча керда техника мамогга сихагIа тахкара, цох а болх беш йолча техниках а бизза пайда эцара шоай еррига уйла, беррига низ тIабахийта декхарийла ва хIара механизатор, юрта боахама специалисташ, колхозийн совхозийн кулгалхой, дикка тоабе беза ший болх республика юртбоахама опытни станце.

Н. МАГОМАДОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства старши инженер.

ТIаийца социалистически декхараш кхоачашдара шоайла яхьо яьнна районаш

Грозненски районе Сунженски районе вIаши социалистически яхьо яьннай укх шера. Семилетка хьалхарча шера шинна а районерча колхозаша тIаийца декхараш кхоачашдара доккхий толамаш даьхад.

Укх деношка Грозненски районе делегаци хилар Сунженски районе. Районо тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара гIулакх мишта латт хьежар хьаьший. Троицкерча XIX партийни съезда цIерахча колхоза боахамга хьежар уж. Колхозо хьайбашта кхоачам хиллал доакъар Iалашдаьд. Цхьабакъда, доахан леладечеи, хьакхарч лелаечеи фермашка механизаци кIезита яьй. Колхоза керттера дарех цхьа кхоачамбоацар да из. Цудухьа хьайбай продукцега дIабода мах лакха ба.

Кхыча тайпара да гIулаккхан «Победа» яхача колхозе. Укхаза семилетка хьалхарча шера доккхий хувцамаш хиннад. 1958 шера цхьа боабашк ца хиннача укх шера кхе а яь, цулха 40 эзар боабашк ехкай паччахьалкхенга. Царна лаьрхIа шиъ Iам баьб. Деррига а паччахьалкхенга 2600 центнер дулх дехкад колхозо укх шера. дIадахача шера дехкачул шозза дуккхагIа да из.

Укх шера «Победа» яхача колхозо Сунженски районе хIара гектара тIара эггара дуккхагIа кIа даьккхад. «Л-3» яха чехка кхачаш дола кIа хиннад колхоза дIадийнар. ХIара гектара тIара 18 совгIа центнер кIа чуийцад цига. Ала деза Грозненски районо укх шера Сунженски районачул хIара гектара тIара 4 центнер кIезигагIа кIа чуийцалга. Укх шера колхозо дIадийнад сихха кхачаш дола «Л-36» яха кIа. ХIара гектара тIара шиъ-кхоъ центнер дуккагIа ялат доалача перекрестни хьисапе дIадийнад колхозо а районо а дукхагIа дола кIа.

Хьакхарч лелаяра а доккхий толамаш даьхад колхозо. Хьакхий дулхага дIабода мах лохбара терко ца еш цхьа ха яр. Цу хана керттера декхар лерхIар чуоттаяь хьаккарч кхабара план кхоачашъелга. Цулухьа дуккагIа йолча хана хьакхий дулха килограммата дIабода мах лакха хулар, хIана аьлча 50—60 хьакхийна тIехьа цхьацца саг лелар. Цу хана денз дулхара шийга дIабода мах лохбара йоахо е йолаелар колхоза правлени. Цхьацца саг шишна бIаь хьакхийна гIулакх де волавелар, хIанз 660 хьакхана Iунал деш цхьа саг ва, — яхаш дийцар «Победа» яхача колхоза председателе нов. Емельянова.

Дукха кхоачамбоацараш гучадаьхар Грозненски районера баьхкача хьаьшаша Сунженски района колхозий боахама юкъера. Шоай рэйоне доаца дуккха а пайдане гIулаккхан бIарга а дайра царна.

Республике цIи хезача доярка Колесникова Любаси доярка-йижарашца Амриевгiари къахьегача «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза племенной фермата хьежар уж. Шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашдаьд доярка-ша Колесникова Любаси Амриева Фадимапеи. 10 бетта хIара Iаттагара 3047 килограмм шура яьккхай ферма доярка-ша юкъера лаьрхIача. Укх шера 3500 килограмм шура йоаккхартья, аьнна, денна дош, ССКП ЦК Пленума сийна из хьаеллача денга кхоачашде лерхI цар.

Цхьа ди даьккхад делегаце Сунженски районе. Сайрийна парте Сунженски райкоме вIашагIкхийтар делегаце членаши Сунженски района кулгалхойн.

ТIаийца социалистически декхараш кхоачашделга мишта латт дийцар цар. Грозненски районе 10,6 центнер, хIаьта Сунженски районе 14,6 центнер ялат чуийцад хIара гектара тIара.

Фуаши дулхи дукхагIа даьккхад Грозненски районе.

ВIаши боахамга хьожилга шинна а района пайдане гIулакх да.

Шин районе кулгалхоша дийцар механизаци юкъейоалаяра дIахо йодача хана терко е езилга.

О. БУЗУРТАНОВ.

Патриотически гIулакх

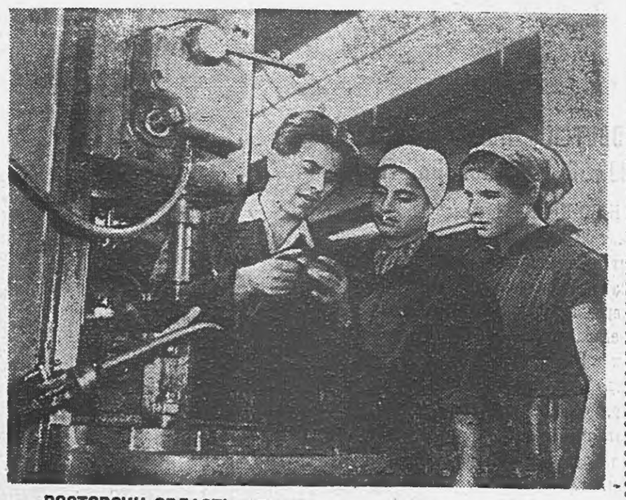

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. «Ростсельмаш» яхача завода механо-сборочни цехе керда патриотически гIулакх доладаьд. Мах а ца бехаш, общественна долча гIулакха кагийча наха балха говзалаш хьехилга тIаийцад техникаша, инженераша, мастераша. Доладаь из дика гIулакх хьаллаьцад Ростоверча дуккхача предприятеша.

Сурта тIа: цу патриотически гIулакха инициаторех вола «Ростсельмаш» яхача завода механо-сборочни цехера старши мастер Константин Михайлов къонача болхлошца Гайбарова Светланацеи (юккъераяр) Батракова Зинаидацеи.

А. Безроднова сурт. **ТАСС фотохроника.**

Бахача наха лаьрхIа

Ялат, баьца даараш дукхагIа дахара, тIехь-тIехьагIа хьайбай дебаделга лакхдара доккхий толамаш доах вай республикерча къахьегамхоша. Из да Коммунистически партеи Советски правительствои еча йоахкхонна луш дола жоп.

Республикерча дуккхача колхозашеи совхозашеи ялаташ чуэцараи, гурахьа дувраш дIадераи йола план кхоачаш а яь, паччахьалкхенна дIаеннад планал совгIа ялат, хьайбай продукташ, иштта кхыдараш а. дIадаха шерашка санна доацаш, толамца чакхдаьннад укх шера гурахьа дув ялаташ дIадувлгеи зябь оахилгеи.

ВорхI шерарча планах лаьрхIад бахача наха тоъал юрта боахама продукташ Iалашъеи паччахьалкхенна кхыча гIулаккхашта эша продукташ яхеи. Из декхар кхоачашдара шоашта мотар деш ба вай республикера къахьегамхой а.

Эггара дикагIа ялат хьийкъача 1957 шера республикерча колхозашеи совхозашеи 273 эзар тонн ялат даьккхадале 1965 шера даккха лерх 557 эзар тоннага кхаччалца ялат Кхы а чIоагIагIа degIадоагIаргда баьца даараши сомий бешамаши Духхьала колхозашкеи совхозашкеи 1965 шера 3,2-зза дукхагIа баьца даараш чуэцаргда дIадахача шера нийцачул.

ХIанзалца дIаегIарел шозза дукхагIа сомий гаьнаши комсаши дIайогIаргья вай республике укх семилеткаХ. ХIаьта шекар доаккха свеклаи, тхьамкеи, цон дуккха дIадувргда.

1965 шера 12 эзар гектар лаьтта тIа дIаоаргья шекар доаккха свекла, хIаьта цунах доаккхаргда республике бахача наха эшачул шозза дукхатIа шекар.

Укх гаргтарча шерашка хий а дилла тоадергда дуккха лаьтташ. Болх бе йолалургья Наурско-Шелковской хий дехка система, Гудермесски, Самашкински, иштта кхыдола каналаш. Цар торо хулийтаргья 55 эзар гектар лаьтта хий дехкарца тоаде, хIаьта цига дIадув ялаташ дуккха дикагIа хьувкъарг а да.

Къаьстта degIадоагIаргда хьайбаш дебаделга. Болх беш хургья «Красноармейски», «Шалински», «Ингушски» совхозашкара керда хьажкарч лелаю фабрикаш. ХIара шера царех цхьан фабрике кхоабаргья 10—20 эзар хьакха. Лоамашкарча цонашка доахан кхабаро торо хулийтаргья дулх доаккхилга лакхде.

Хьайбаш дика кхабарца, дикагIа дола цар фу дебадарца, уж дика лелаДарца, царна мел ду гIулакх механизаци яь хиларца вIаштIехьадаргда шура йоаккхилга лакхде.

дIадахача шерца нийсдича 1965 шера доахан дебаделга лакхлургда 68 процент, детта доахан—73 процент, жа — 43 процент, хьакхарч—шозза.

ХIара 100 гектара тIара доаккхаргда 50 центнер дулх, 254 центнер шура, 310 килограмм тха, 58 эзар фуъ.

Уж деррига декхараш сийленца кхоачашдара юрта боахаме дIахо дедезар да республикерча колхозашкеи совхозашкеи къахьегама овсарле лакхъертйолаш деррига балхашта механизаци елга. Цо торо хулийтаргья юртбоахама продукце мах дикка лохбе.

Ала дезаш да укх тIехьарча хана юртбоахама массайолча отрасленка механизаци елга дика чакхдаьнна хилар.

Дукха я республике керда эраяьнна юртбоахама техника. Вайга я дуккха тракторашн, комбайнаш, автомашинаш, сеялкаш, культиваторашн, иштта кхыйола юртбоахама машинаш. Цар торо хулийт кхашка деча балхашта механизаци е. Дикка механизаци е йиш я хьайбай боахаме, сомий бешамашка, комсаш лелаеча, иштта кхычахьа. Цар торо хулийт къахьегама овсарле лакхъяра, хьайоаккхача продукце ший мах лохбара хьалхашка латта дехкараш толамца кхоачашде.

Кастта механизаци ергья хIанз кара деча балхашта а. Масала, кхашка хьатIадаьнна оасар кара дIадаккха ца дезаш гербицидаш яхача кастта вай химически промышленносто арахецаргйолча химически веществаша доаккхардга.

ТIехь-тIехьагIа дукхагIа а дикагIа а механизаци еш латт хьайбай боахама. ХьалхагIа кулгаща детташ хинна доахан хIанз механизмаща детт, хIаьта механизмаща лорг жа а. Хьайбашта доакъар а дехк хий а меладу иштта.

ХIанз колхозашкеи совхозашкеи шерра яьржача социалистически яхьо торо хулийтаргья укх семилеткаХ бахача наха кхоачам хиллал юрта боахама продукци арахеца а ейгачеи пищевойн промышленносто эша юртбоахама бедал яла а.

Х. МАХИТАРОВ.

Сурта тIа: Тиранера Скандербега майда.

Н. Филатова сурт. ТАСС фотохроника.

СОЦИАЛИЗМА НОВКЪА

С. ОРЛОВ,
РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума Секретарь

29 ноябре албански халкъо дездаьд фашистски захватчикех ший даьхе мукъаяькхха Албанеца цхьан из ди дездаьд Советски Сюзерчеи ерригача социалистически лагерерчеи халкъаша. Дуккхача бIаь шерашка хьадоагIача шоай исторех духхьашха 15 шу хьалха албански турпала халкъ мукъа а даьнна социализма новкъа даьннад.

Албане дуккхача городашка хьагуча крепосташа бакъдеш хьахойт дуккхача бIаь шерашка албански халкъо арахьара тIалетача моастагIаштa духьала кхиза кхоьсам лоаттабаь хилар. Хьалхара дунен тIом хиннача хана Албани дIалаьцаяр Антанта эскаро. КъайлагIа Лондоне 1915 шера яьча договорах Италенеи, Сербенеи, Греценеи екъа лаьрхIа хиннай из. Октябрьски революце екъачара кIалхараяькхха Албани. Советски правительство гучабаькхар империалисташа вIашагIбелла тийша болх, из чакхбаланзар, Албани ший мукъагIа йола паччахьалкхе йолаш йисар.

Цхьабакъда албански халкъо къамий а социальни а кортамукъал яккхаиза. Мехка доал деш яр Албани империализманна дIаенна йола реакционни монархически режим. Иизза бокъо йола албански экономика дай хилар итальянски фашистех. Цар контролировать дора албански правительства политикана а.

7 апрела 1939 шера дукха Iаэапа кIал даьллача Албане лаьтта яьлар итальянски фашизма эскара оккупационни отрядаш. Цу дийнахь денз болабелар албански халкъа мукъале яккхара тIом. Итальянски фашизмана хIара сахьата хоалора, толашагIа бола къонгаши мехкарийн партизани отрядаца баха долча албански халкъа моастагIал.

8 ноябре 1941 шера, оккупацен халача хана, къайлагIара коммунистически группаш вIашагIккхийтар коммунистически парте (хIанз Албански къахьегама парти). Центральни Комитета керте эттар халкъа толашагIа вола воI Энвер Ходжа. Коммунистически парте деррига албански халкъ вIашагIтеха ший даьхе мукъаяькхха фашисташта духьал даьккхар. ХIаьта 1943 шера вIашагIделлар халкъ мукъадаккхара эскар, цо дунен тIарча халкъаша, германскин итальянскин фашизма ордашта духьала лоаттабаьча къовсама историе цхьа сий дола оагIув язйир.

Албани оккупанташта кIалхара яккхара керттера дар, советски халкъо лоаттабаь турпала къовсам бар. Ка маьхала йоалаш Советски Арми котъяларо торо хилийтар фашизмо лоал оттадаьча Европерча халкъашта къамий-мукъал яккха, халкъа-демократически паччахьалкхеная вIашагIйохка. Из дика хов цун бизза мах а бу албански халкъо, цудухьа цунна Советски мохк, цун халкъ, Советски Союза Коммунистически парти тIех дукха а еза.

Дукха ха йоацаш Советско-албански доттагIал яхача общества делегацца Албане ваха яраз хилар са. Цу хозача мехка хIара гIа массаза боаккха Советски Союзан Албанеиеи юкъера доттагIал чIоагIа хиларахи хадаргдоацаш хиларахи бола тешам соьбоал. Шинна а мехка паччахьалкхен а обществон классови хьашташ цаIаш хиларцеи социализма а, коммунизма а хьалъеча халкъа идеологи а дагалаттар а цаI хиларцеи чIоапIлуш да из доттагIал. Пролетарски интернационализма принципашца нийса а долаш вошалах цхьан къахьегарцеи вIаши новкъостал дарцеи degIадоагIа из доттагIал.

Тхо мел хиннача городашкеи юрташкеи Албано - Советски доттагIал дездеш байракхашцеи транспоранташцеи хозъяьяр улицаш. Дуккха адам гуллуш митингаши собранеши йора. Массанахьа гIадбаха моаршалаш хеттар Советски нахага. Шоашта даь новкъостал бахьан долаш Советски халкъа чIоагIа баркал оалаш дувц шоай керда сийрда ваха.

Химара яхача юрта юртбоахама кооператива член йолча Васило Гума тхога аьлар:

—Мукъадаьннача хана се цхьа лирача набахтара араяьлча санна хетар сона. ХIанз дика ях со. Сон марн кооперативе балха да. Тха диъэ бер школе дешаш да.

Тха дика цIенош да. Хьалха со батрак яр, дахар бун чу дар тха. ХIанз бокъонца мукъа да тхо.

Мукъаяькхалехьа Европе эггара къегIча мехкех мохк бар Албани. Бокъонца аьлча цун кустарни, добывающи мара промышленность я а яцар. Дукха хIама ца эшаш еррига промышленность кхыча паччахьа капитала кара яр.

15 шера Къахьегама парте хьалхленца Советски Союзен, социалистически лагера деррига мехкийн новкъосталца албански халкъо ший даьхе овланга денз хийцай аграрни йолчара аграрно-индустриальни а яь. Промышленни продукци тIом хилале хьалхагIа хинначул барайттазза дукхагIа я. 1938-ча шера деш хинначул электроэнерги ялхайттазза, мехкдаьтта диазза, хром ткъаь нйсазза, кIада шовзткъе иттаза дукхагIа ду. ХIанз албански промышленносто 1938-ча бIарчча шера хецаш хиннар миссел промышленни продукци арахец ткъаь дийнахь.

ХIанз халкъа Албане хIара сагасих лаьрхIача лоалахарча Италеи Греценеи е Турцечул дукхагIа кIор, мехкдаьтта, цIаста, хромови руда доакх, кIада а ду.

Дунен тIарча социализма экономически системе болча къахьегам бекъабалара лоаттаме Албане degIайоалаю Iалама лоаттамах degIаяра дикагIа аьттув бола промышленность. Из я горнодобывающи промышленность (хрома, цIаста, битума, никела рудникаш), мехкдаьтта доаккхеи, цох тайп-тайпара хIамаш йоахеи промышленность, кIор боаккхеи дахчан хIамаш юн промышленность, гIишлошта эша хIамаш юн, яйгеи кхачани промышленность.

Халкъа Iаьдал эттачул тIехьагIа хьалъяьй итташ йоккхий хIанзарча техникаца кийчъяь йола предприятеш: Тиранера кIадаш ду комбинат. Эльбасанера дахчан хIамаш ю комбинат, Сталинерен Церрикереи мехкдаьттах тайп - тайпара хIамаш йоаха заводаш, Влорера цементни заводи консервни фабрикеи иштта кхы дукхаяраш а. ХIанз укх сахьате хьалъеш я кховзткъе итт гаргга йоккха промышленни предприяти.

Цхьа дезал хинна вIашагIкхийтача социалистически паччахьалкхенашца цхьан политически гIулакхаш лакхденна я Албани. Къахьегама партена гонахьа барт тайна кхотаденнад халкъ. Советски Союзерча коммунистически къахьегама бригадай балха хьокхама дог ураоттадаь хIанз тIехьарча хана мохк мукъабаькхха 15 шу дизара сийна хетаяь бригадаша шерра яхь оттаяьй. Сталина цIерах йолча кIада деча комбинатера кагий нах ба цу болама хьалхле лелаераш. Цу яхьа дакъа лоацараша тIалаьцад балха овсарле лакхъе, деша, наха юкъе а цIагIа а хьоккаме хила. Ткъаь иттанел совгIа йолча цу тайпарча бригадаша 20 ди ханал хьалхагIа кхоачашъяьй хьалхарча ах шера план, планал совгIа 28 миллион лека (ахчан цIи) маьха продукци а еннай.

Албанера болхлой класс ханна къона я. Юккъера лаьрхIача дукхагI йолча предприятешкара болхлой 25—26 шу долаш ба. Къонача къахьегамхоша Советски Союзерча балха хьалха латтача коллективашка, къаьсттача болхлошка письмош а кхухьийташ цар опыт Iома а ю цунах пайда а эц. Гаганова Валентина хьокхамах тIехьайисача бригаде яхай кхоа текстильщица Кономи Вита. Цо доладаьчун дакъа лаьцад цу комбинатерча кхыча болхлоша а.

ЦIи хезза волча советски шофера Титова хьокхамах Албане капитальни ремонт ца еш автомашинаца 300 эзар километр никъ бара бола болам болабеннаб. Из декхар тIаийцад 800 совгIа шоферо. ХIаьта социалистически къахьегама турпало Дуро Ахе тIаийцад ший машинаца миллион километрал кIезигагIа ца беш никъ бе!

Албански халкъа къахьегама хьинаро, мехкарча Iалама тIех дукхача торонаша, хадданза degIайоагIача промышленносто тIех дика торонаш лу республика индустри degIайоалаеи, республикаХ лаккха degIаена индустриально-аграрни мохк беи.

Хала гIайгIане дар албански ахархочун вахар хьалха. Лаьтта помещикашкеи кулакашкеи дар, кертерча даькъе балха кечалаш дахчан нухи, макхеи, цели бар. ХIанз помещикий эксплуатацена кIалхара баьнна республикера къахьегама ахархой тешшаме социалистически degIадара наькъ тIа а баьннаб, бIаь шерашкахь лаьттанца балхан, балхеи хьайбаш леладараи тIехьадиса хилар ка маьхала йоалаш дIадоаккхаш а боахк. ХIанзарча техника новкъосталца лоамашкара а ушалашкара а хIамаш дIае керда лаьтташ хьадоах.

Халкъо доал деча шерашка шозза дукхагIа хиннад оаха лаьтта. Керда технически культураш—боамби, шекара свеклаш дIае Iемаб, ялат 1,5-зза, тхьамка — 4-зза дукхагIа чудахь. 15 шера юрта боахам тоабарга 3,5 миллион лек совгIа дахийтад. Духхьала дахача шера юрташка дIакхаьчай 800 трактор, 78 комбайн, иштта дукха кхыйола машинаш. Ка маьхала йоалаш кооперацe чубодаш латт юртбоахам. ХIанз 76 процент лаьтта кооперацешка да. Кооперацена юкъе еррига районаш чуяха моттигаш я: Влора, Берат, Фиер, Корча и кх. я.

Албане юртбоахаме йоккха моттиг дIалоаоц комсийн, даьтта доаккхача гаьнийн, цитрусовни, оливковни бешамаша. 1958 шера укхаза дIаегIай 830 эзар оливковни, 100 эзар гаргга цитрусовни, 5 миллион совгIа сомийн га. ШоллагIча пхе шера планах дIайогIа лаьрхIай 3 миллион оливковни, 15 миллион гаргга комарийн, 650 эзар цитрусовни га. Кердача комсий бешамаша 10 эзар гектарал совгIа моттиг дIалоацаргья. ССКП ЦК секретари СССР Министрийн Совета Председатели вола Н. С. Хрущев керте а волаш партийно - правительственни делегаци Албане яхар дицлургдоацаш керча дижад хIара албанца. Влорерчеи, Сарандерчеи, кхыча районашкарчеи партийни а советски а кулгалхоша хоза хеташ дувцар тхона шоаш Никита Сергеевича аьннача тайпара Албанех зиза теха беш мишта е лаьрхIа ба.

Луково яхача юртарча ахархоша партийно-правительственни делегаци цига хиннначул тIехьагIа шоай кооперацех «Москвера беш», аьнна цIи тиллай.

Цу кооперацe председателе Гикул Василе тхога аьлар:

— Лоам-боссенех зиза теха бешамаш а яь оаха кхоачашдергда новкъоста Хрущева аьннар. Никита Сергеевич раьза хургва!

Албански Халкъа Республика промышленности юртбоахами degIабоалабеш карагIдийннараша гIо ,ду ца соцаш къахьегамхой бахара-хьал тоадара. Дахача шера къама доход 1938 шераца нийсдича 230 процент хиннад, хIаьта укх шера кхы 19 процент тIакхетаргда. Хадданза лаккхлуш латт болхлойн гIулакхерча наьхеи алапи, дукхагIа хул ахархошта тIабоагIа пайда. Укх шера болхлой алапи тIакхетаргда 1955 шераца нийсдича 27 процент, хIаьта ахархошта тIабоагIа пайда тIакхетаргба 37 процент.

Сихха хьалдеш да наха баха цIенош, тоалуш доагIа къахьегамхой лорий дарбани, культурно-бытовойн гIулакхаш. 1938-гIа шу тIакхачалца Албане еррига а 810 маьнгн чуболаш йола 8 больнице мара яцар. Бахача нахага, къаьстта юрта бахача нахага чIоагIа хало кхоачар тайп-тайпара лазараш бахьан долаш. Хорш къахьегамхошта боккха бала бар. ХIанз ехкай шортта больницеш поликлиникаш. дIадаьккхад унаш ухилга, хорш, кхайкор. Бахача наха мах боацаш лорий дарба ду.

Албани, тхьовра хьалхарча замалахь денз, культурни мохк ба. Вай делегаташ хиннача Аполлония яхача городашка иштта кхыйолча къаьнача иллирийски городашка а раскопкаш яьчара кораяьй тIех дика архитектурни памятникаш: храмаш колонаш, капителаш, театраш, эзар сага кхоачам болаш йола стадионаш, гимназе цIенош, библиотекаш. 2250—2300 шу хьалха яь гIишлош хьаяр дика долаш, тховнаши карнизаши хоза йолаш геттара хоза сурташ дийхка хиннай.

Цхьабакъда бокъонца наукен национальни культурен degIаяр Албани мукъаяькхачул тIехьагIа мара хиннадац.

Цу шерашка бокъонца йола культурни революци хиннай. ТIом хьалехьа бахача нахах 85 процент дешар ца ховш хиннача мехка хьалхарча пхе шера план чакхйоалаш (1955 ш.) 40 шерага кхаччалца болча наха юкъера дешар цахар дIадаькхха дар. Кхоачашдаьд массане а юхьерча школе дешилга, дешанза даргдоацаш ворхI шера дешилга юкъеозаш а латт.

Сайрани заочнии дешар шийца а долаш юкъера а профессиональни а дешар шерра даьржад. 1938 шера 665 школа хиннача хIанз 2700 школа я. Тиране хьайийлай 5 факультет а йолаш 4 эзарнел совгI саг дешаш вола университет. Иштта хьайийлай лаккхера юртбоахама институт, шиъ хьехархой институт. Хьайийлай дукха библиотекаш, культура ЦIенош, музеяш театраш, кинотеатраш.

Хьалха Албане хиннаяц бокъонца болча театральни артистий трупп, цхьаккха театр а хиннадац. ХIанз цаI оперен балетеи, 4 драматически, 7 музыкально-эстраднии театраш да.

Албански халкъа эггара дикагIа карагIдаьннначарех цаI да—шоай халкъа интеллигенци кхеяр. Мати яхача хи тIа гидроэлектростанци еча, К. Маркса цIерах йола ГЭС еча, мехкдаьтта промышленносто центре Сталина цIерах йолча городе тхона нийсбелар дукха къона инженераши техникаши. Уж, Даьхе тIех дукха езараш, социализма гIулакхаш тешшаме чакхдоахаш ба. Тхона чIоагIа хоза хетар царех дукхагIбараш Москве, Ленинграде, Советски Союза кхыча городашка а дийша а эрсий мотт дика ховш а болаш.

Албани ший дукхача бIаь шерий историе чухь ший лоIамах а кхычарех тийша йоаца а паччахьалкхе хинна, кхыча паччахьалкхенащцара цун гIулакх чIоагIа хилар Iалаш ду бохаргбоацача социалистически лагера низо. Машареи, къамий доттагIлени политика шеко йоацаш тIехьа хиларца Албане дика дакъа лаьцад Балканереи Адриатикереи хьал чIоапIдара. Социалистически лагера «кагий мехкаш лоала дерзаду» яха империалистически пропаганда аьлдит харц хилар цIена хьахьокх, цхьа миллион ах миллион нах болаш йолча Албане. Советски Союзан Албанеиеи юкъера гIулакх, социализма кхыча мехкашца дар санна дог цIена долаш кIал тийша болх боацаш нийса да. Албанега хьежача капитало тоIадаь доахкача зIамигача, низ боацача мехкашта гучадоал фу дулургда социализма новкъа даьннача халкъага.

Доазол дехьара

Советски Союзеи США-еи юкъа къахьегара тIехьа

НЬЮ-ЙОРК, 1 декабрь. (ТАСС). Сент-Луисе арадувлача «Пост-диспетч» яхача газето кепа теха араяьккхай редакционни статья, ядерни энерге гIулакха Iилманца юкъа къахьегара хьакъехьа Советски Союзеи ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъе яьча соглашенена кулгаш яздар, «нийсача оагIорахьа бодача бIаьхача новкъа боаккхаш бола хьалхара гIа хиларах тарра», мога а деш. «ХIанз кIеззига Iилмахой мара да-юха ца ухийте а, — йоах статья тIа, — из программа дIахо дегIа аха йиш йолаш я... ТIаккха атома хьакъехьа дуккха а дагадувла йиш хургьяр. Цу тайпа программагахьара цхьаккха кхерам бац, хIана аьлча ювцаш яр машара гIулакхашка дIагIоргйола атом я».

Испане прогрессивни наха низаш ду

ПАРИЖ, 1 декабрь. (ТАСС). Франс Пресс яхача агентства корреспонденто Мадридера беча хоамах селхан цига военни суде лувца доладеннад Франко Iаьдала духьала «тийша болхи законах йоаца пропаганден» лелаю яхаш бехке беча Испанерча 25 прогрессивни деятела дош. Компартеца хиларах а укх шера 18 июне — хинна маспара забастовка кийчъярах а бехке веш волча студента-медика 20 шу набахта даккха ха тохилга дийхар прокуроро.

*

КИТАЙСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА. ХIанз буллаш латтача Ланьчжоу-Цинхай яхача машиннаькъа уллувча Лэнху (Цинхая провинци) мехкдаьтта чакхдоаккхача завода хьалхара аргIе хьалъяь яьннай.

Сурта тIа: Лэнхура мехкдаьтта чакхдоаккха завод.

Юань Шао-кэ сурт.
Синьхуа агентство

*

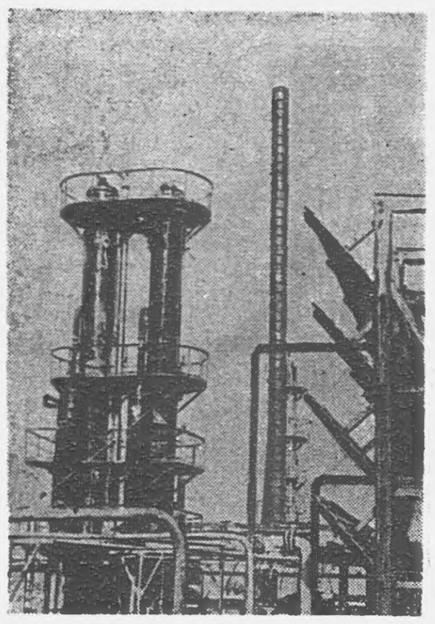

ЛОЯНСКИ ТРАКТОРНИ ЗАВОД

ПЕКИН, 1 декабрь. (ТАСС). Синьхуа агентствое хоам бу Лоянски тракторни завода коллективо ноябрь бетта производственни план ханал хьалха кхоачашъяьй яхаш. Хьалхарча бетта 622 трактор еннай заводо, мехка. Лоянски тракторни завод болх бе йолаеннай укх шера 1-гIча ноябре.

АЛЖИРЕРА ТIОМ

КАИР, 1 дебарь. (ТАСС). Каире кепа теха араяьннача алжирски Къаман-мукъален эскара лаьхехьарча командоване коммюнике тIа йоах, 26-и 27-и ноябре алжирски эскаро дика кайоалаш тIом баьб йиъхьара моттигаш лаьца латтача моастагIчоа тIалаташ.

Цул совнагIа, алжирски Къаманмукъален эскараи французски колониальни эскараи юкъе 12-нахьа довнаш хинна моттиг я. Цига вийнаг французски эскарцара 59 салтеи 54 эпсари, йохаьй моастагIчун 11 бронеавтомашин, эккхийтай цхьа французски тIема эшелон, кара денад цхьадола герз, тIема кхоачам, тIема гIирс.

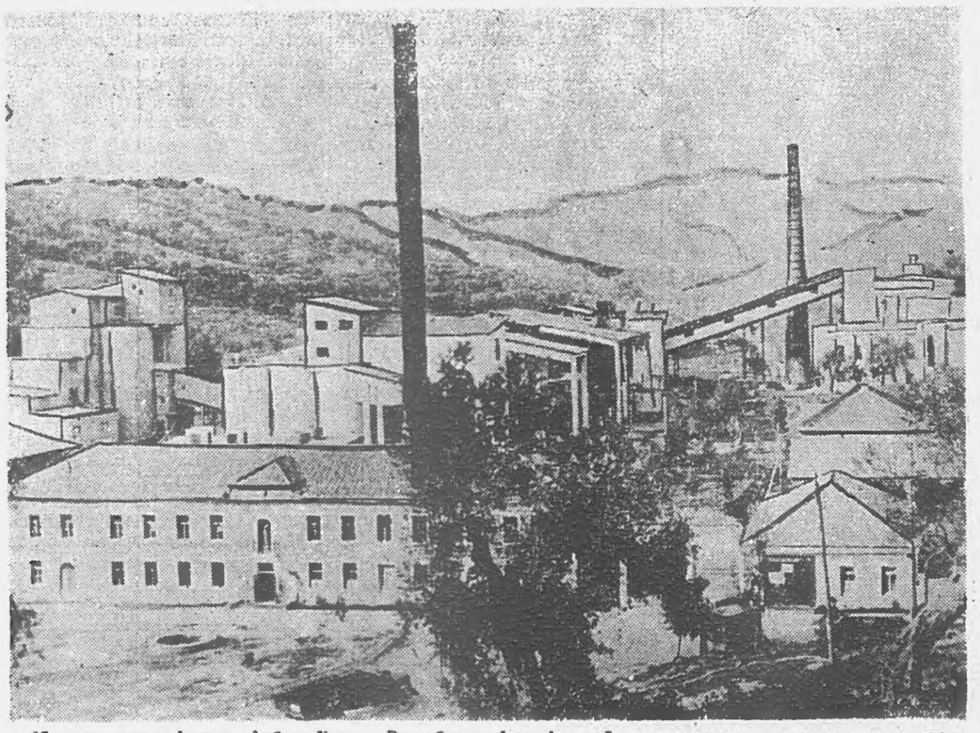

15 шера халкъа Iаьдало Албане Халкъа Республике вIашагIъеллай энергетически, текстильнии, дахчах хIамаш еш йолен, кхачани промышленность. Дикка духха хIанзарча дикагIа йолча техникаца Iалашъяь йола йоккхий предприятеш хьалъяьй мехка.
СУРТА ТIА: В. И. Ленина цIерагIа цементни завод.
Албански телеграфни агентства сурт.

ТАСС фотохроника.

ПОЭТ ДЕШАРАЩЦА ВIАШАГIКХЕТАР

29-ча ноябре, кIирандийнахь, Грознерча А. П. Чехова цIерахча библиотеке поэта Яндиев Джамалдина творчествах дешарий конференци хилар.

Укхаза вIашагIкхийттабар предприятешкареи учрежденешкареи болхлой, студенташ, лаккхерча классашкара дешархой.

Конференци хьайийлар библиотека директора заместителя нов. И. Ф. Голиковас.

Конференце къамаьл дир филологически Iилмай кандидата Мальсагов Дошлажъас. Нохч-ГIалгIай литературе истори довзийташ лоацца къамаьл а даь поэта Дж. Яндиева творчество йийцар цо гулбеннарашта. Д. Мальсагова белгалдаьккхар гIалгIай меттала литература дегIадоаладеча Дж. Яндиев доккха дакъа лаьца хилар.

Поэта произведенеш, чулоацам а форма а дика хилар баьхьан долаш атта ешалуш, кхетаеш, дешарашта йовзаш, дуккха езаш хиларах дийцачул тIехьагIа Дж. Яндиева таханарча денах, коммунизм хьалъеш боаккача турлалех дуккхагIа яздарга са тувс дешараша, аьлар Д. Мальсагова.

Ший творчества наькъах лоацца къамаьл а даь конференце хиннарашта гIалгIай а эрсий а меттала ший стихаш йийшар Дж. Яндиева.

Конференце къамаьлаш дир Нохч-ГIалгIай паччахьалххен педагогически института студенташа А. Мальсагова, И. Кодзоева, У. Дударова, № 4 йолча СУ дешархочо нов. Гозоватенко, юкъерча школерча дешархочо нов. Льянова, Урус-Мартановски районерча ГехтIарча библиотекара нов. Куликовас.

Къамаьлаш даьраша белгалдаьккхар Дж. Яндиева произведенеш гIалгIай а эрсий а меттала ешаш а дешарашта дукха езаш а хилар, цу тайпара дешарий конференцеш еш хилча пайдана хургхилар.

А. БОКОВ.

Къахьегамеи дешареи бувзам чIоагIбара

Лоацца хана дика тоаяьй МагIалбикерча № 6 йолча школа дешара-производственни мастерскеш, хьалъеш латт барзкъаш тега цех, йолаш я химе, физика, электротехника, машиноведене кабинеташ. Къахьегама хьехархой нн. Махотинен, Богреновцевеи жулгалца дешархоша шоаш хьалъяьй практически занятешка эшаш йола тайп-тайпара макеташ, школьни радиоузел. 11 шера дешаш йола шоай школа йистеняькхача кIаьнкех хургба токараш, йиИнгех — барзкъаш тега мастераш.

Дешархой низаца хьалъеш латт спортивни зал. «Нягущски» совхоза 30 гектар хьажIаш чийцай дешархоша гурахьа.

Говза вIаший дувзаду дешари, къахьегами школе-интернате. Актови зал, коридор, классаш шоаш цIен а еш, кхыдола гIулакхаш а деш лелаю дешархоша. Цар дакъа лоац дуа хIама кийчдеча, из дIаюха телачаь хана, цIенъю пхьегIаш. ЧIоагIа къахьег дешархоша юртбоахама жультураш лелаяра, кроликаш, коз тIара оалхазараш дебадара. Ше леладеча лаьтта гIара 44 эзар совтIа сома пайда баьккхаб школа укх шера. Помещенешта дешархой бригадаша ремонт яр бахьан долаш кходаьй 4800 сом.

— Аз школе болх бу 30 шу да,— йоах къаьнача хьехархочо Вера Тимофеевна Ремезовас. ХIанз санна дика хеташ цIаккха а къахьийгадац аз, хIана аьлча чIоагIа ба къахьегамеи дешареи бувзам. Къахьегам безам хургба боккхий хилча хIанззе дешархой. Къахьегами дешари вIаши дувзаделга дIахо йодача хана ахы а дикагIа оттаде лаьрхIад МагIалбика районерча школай хьехархоша.

М. РОГОВ.

Красни уголока болх

ДикагIа йолчарца лоархIаш я Гудермесски станцерча машиннаькъа кондукторий красни уголок. Дика кийчъяь я из уголок, хьалтеха доахк портреташ, машиннаькъахой семилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIахьехаш йола лозунгаш, иштта кхыдараш.

Мукъа ха йолча хана красни уголоке кондукторашца ух шоай дезалца. Цига уж ловз шашкех, шахматех, керда газеташи журналаши деш, хIаьта ешача лекцега а еча беседага а ладувгI.

Красни уголоке хан-ханнахьа арахецаи «Крокодил» яха сатирически а кхыдола а пенгазеташ да, технически конференцеши занятеши хул, социалистически яхье баьннарий итогаш тIайола спискаш йоахк хьалтеха. Производства хьалхле лелаераш хул цига шоай опыташ дIа-юха йовзийташ. Царех ба новкъостий Ипполитов, Казимов, Кондратюк, иштта кхыбараш а. Уж опыташ хIара денна шоаш беча балха юкъе кхувл къонача кондукторашца.

Каст-каста красни уголоке вIашагIбетталу цIен-ноаной а. Царна юкъе культурно-массовии, жилищно-бытовойи хьакъехьара балхаш леладу нов. Н. С. Федорова керте латтаи йолча кхалнаьха совето. Цул совгIа цига собранеш а кагирхой сайренаш а хул.

Красни уголок кхы а дикагIа хургйолаш шоашта могар ду партыйнии профсоюзнии организацеша.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

Маца хургья электрически сердалои автобусаши

Первомайски районе бахача наха электрически сердало йоаца ши шу совгIа ха яьннай. Электролини керда Іоюлларгья, хIаьта электростанце низ сов а боаккхаргба аьнна, цун болх соцабаьб Ленина цIерахча колхоза правлене. Ший хаанахьа электростанци болх бе йола ца ялар бахьан долаш чIоагIа зе хул районе бахача наха а организацешта а.

Цул совгIа Первомайски районе расписанех лела еззача тайпара лелаш автобусаш а яц. Дийнахьа шозза, гуйранней делкъел тIехьагIеи, Первомайскера Орджоникидзевске дIа а юха а аха езаш йола автобусаш ахац. КIеззига хотта а бьнна никъ телхача, е шоай безам ца хилча Алхасте кхаччалца мара бахка тигаш автобусий шофераша. Дукха ха йоацдаш Алхасте ГЗ 10—03 яхача автомашина тIара никъ во ба аьнна, Іобаьха бераш долаш бола нах сайрийна 6 сахьат далларца лаьттар кхыча машино дIабигарга хьежаш. Ужжамо масалаш дукха хул цига, асфальтированни никъ ца хилар бахьан долаш. Цудухьа хало лелаю цига бахача наха.

Партийнии советскии органаш, района кулгалхой, декхарийла ба Первомайски районе бахача наха эша электрически сердало, автобусаш хилара, кхыдолча боахама гIулакхашта йоаггIача тайпара терко е а, хIаьта цу гIулакха бехке вар бехктокхаме оза а.

Ш. АДЖИГОВ.

Барзкъаш доахараша шоай говзал лакхъю

ХIара денна, Іуйрийна Грозненрча горпромкомбината клубе вIашагIбетталу говзал Іомае гIерташ бола барзкъаш доахараш. Царна хьехаш ва моттигерча промышленноста Ростоверча института хьехархо, конструктор-модельер Шербаков Андрей Григорьевич. Кердача барзкъий моделаш хьехийтар духьа вийха воалаваь из Грозне.

Цу хьехархочо деча хьехамашка йоккхача уйланца ладувгIаш ба комбината ательера нн. Мальсагова, Алейников, Ассатров, Агаевков.

Касттача хана кердача фасонехи моделехи барзкъаш хьаде болалургба уж.

С. ТЕМИРБУЛАТОВ.

Штангистий соревновани

Дукха ха йоацдаш Нохч-ГIалгIай педучилище штанга айяра хьалхле яккхара соревновани хилар. Хьалхле яькхар шо-шоай дозала категорех болча штангисташа нн. В. Сайдаева, Заурбаева, А. Умарова, С. Султанова, иштта кхыбараш а.

Къонача штангисташа Сайдаева, Умхаджиева, Султанова, Зузиева, кхоалагIа спортивни разряди, хIаьта Умарова шоллагIа разряди яькхар йоагIаш йола норма кхоачашъярах. Хьалхле яькхараша совгIаташи грамоташи елар.

Б. АХМАДОВ,
педучилища III-ча курса студент.

Студенташа доазол дехьарча вежарашца бувзам лелабу

Грозненски статистически техникума студенташ заочно бовзаш ба Чехословакерча Иглова яхача городерча экономически техникума студенташца. Масала, Темишев Султана, Пишняк Галяс, Тиморов Вахас, Алиев Гусейна массайолча хана письмош царга дIа а кхухьийт, царгара хьа а йиду.

Дукха хIамаш да цар шоайла дувца. Цар язду дешарах, спортах, тайп-тайпарча кружокашка дакъа лацарах, иштта кхыдараш а. Сийлахь-боккхача Октябра 42 шу дизара ди дездеш да-юха моаршалаш дахьийтар цар.

ТIехь-тIехьагIа чIоагIлуш латт студенташта юкъера доттагIал.

А. ТЕРКАКИЕВ.

42 размер лохаш...

ХIанз Іа хьатIаэттад. Наха дIайха барзкъа а кхыбола гIирс а беза. Замага хьежжа наха эша хIама Іалашдеш шортта тикаш я республике. Бакъда, цхьадола товараш наггахьа мара хилац тикашка.

Наьсарен-Вокзале йоккхача тика чура тхоашта иккаш эца дахар тхо.

— 42 размер йола иккаш йий шута?

—Оаш яха размер укхаза дукха хила а хилац,—аьнна жоп делар тика чу латтачо. Районе массайолча тикашка хьажа а хьежа кхы уж кора а ца яь Пхьилекъонгий-Юрта дахар тхо, цига хила мег уж, аьнна. Цига а иштта хаьттар оаха.

— Ботинкаш-м я укхаза хьашт-дале 46 размер а, бакъда иккаш-м яц, укх шера хинна а яц.

Цига а гIулакх хиланзар. Мегад, «лаха безам болчо лохаргда» яхаш цхьа кица ма дий, Орджоникидзевске гIоргда вай, цига хила еза уж, аьнна дахар тхо.

Витрина тIа уж йоацилга хайча, уйла еш латтар тхо, мичахьара уж лохаргья хьох яхаш, бакъда тха уйла йохайир йистхиннача продавеца.

— Фу эшаш даьхкадар шо?

— 41, 42 размер иккаш йий хьажа даьхкадар тхо,—аьлар оаха.

— Тхога яц, бакъда укх сахьате укхаза бахьаргба кога гIирс, цунца хила мег уж.

Хьадера товар. Ерриташ а туфлеш яр.

— Предложеней книжка дий шута, наьха заказаш дий цу тIа?

— Заказаш-м да, дале а тха де хIама дац, оаха дIа а хьекхад, дийца а дийцад райПО кулгалхошца, цар йоах Респотребсоюзо хьахецац.

Юрта бахараша Респотребсоюзагадехар ду заказашка хьежжа наха эша товараш райПО тикашка хилийтар а, цар ассортимент нийсъяр а.

М. ЗАНГИЕВ.
Хь. КОДЗОЕВ.

«Сердало» газета тIайоагIа аргIан йола номер араяргья 5 декабре.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ФУД ПАНАМЕ ДОАЛЛАР?

Укх тIехьарча деношка Панамерча гIулакхех лаьца духха хоамаш язду Америка ВIашагIкхийттача Штатий кепайоазоно. Цу хоамашка деш дола къамаьлаш чIоагIа охца а кхерам тIатувсаш а да. Масала, «Вашингтон пост энд Таймс геральд» яхача газето «Панамацара гIулакхаш чIоагIа хила деза» аьнна корта а болаш йолча статья тIа язду: «Нагахь санна Панама правительство американски хьашташ лоралара деш хIама деце, ВIашагIкхийттача Штатий шоай де дезаргда из».

Панама санна йолча эIамигача паччахьалххено мишта корзагIъяьхайола ВIашагIкхийтта Штаташ?

ГIулакх миштад аьлча, хIанз цхьа бутт ха я Панамера нах раьзз боацаш хьувза, американски гIулакхашта тIехь-тIехьа дуккагIа шоаш духьала хилар цар хьахойташ латта. 3-гIча ноябре мохк кортамукъабалара Ди дездеш бIаьш болча панамцаша вIашагIа а кхийтта демонстрацци йир. «Кортамукъалеи паргIатои» яхаш цIогIарч а детташ американски посольства юхье гIолла тIехьъьлар дуккхача наьха тоабаш. Демонстранташ Панамски канала зоне бахар, кортамукъале езаш хилара белгало хургйолаш цига панамски байракх йогIар духьа.

ГIажамаш бIаргех хий ухийташ йола газаши етташ панамцашта духьал яьлар американски полици. ХIаьта халкъо «бирса оалхазар» а «лоал тIадаргахьаравар» а аьнна цIи йоаккхача, зоне губернатор волча генерал-майора Уильям Поттера эскараш дийхар.

Цига хиннача довнашка панамцех волча бIаь сага човнаш яьй, духха нах больнице а бихьаб. Американски полице даьча цу бокъо йоацача гIулакхашта панамски халкъ раьзз доацаш а эгIаздаха а хилар бехке дац. Газеташа деча тешалех, мехкара нах, укх тIехьарча ткъаьитт шера ца баьннача тайпара чIоагIа духьалбаьннаб американски гIулакхашта.

Цу событеша жизга чу санна хьахьекхар шовзткъа-кховзткъа шера США-неи Панамаи юкъе лаьттача гIулакхий — колонизатораштеи тоIадаь доаллача халкъаи юкъерча гIулакхий истори.

ХIанз вай ханара бIаьшере йолалуча хана Малхбузен оагIорахьара ах дуне карадерзаде гIерташ йола американски империализм, дукха хана денз ше лийрхIар — Къилбаседехьареи Кълубехьареи Америка вIашагIъювзаш а Тихии Атлантическии ши океан бекъаш а долча лаьттах дакъа хьалоацилга кхоачашде йолаеннай. Панамски канал даккха аьнна французашкара боацача маьхах бокъо а йица, цу районе шоай доал чIоагIде лаьрхIар ВIашагIкхийттача Штаташа. Цу хана цхьаь американски сенатора аьлар, «Панамски канал — тIемеи базареи гIулакхашка диллача ВIашагIкхийттача Штатий дикагIа йола фос я».

Рузкъа а, низ а, тайша болх а, гебагIаш а, кемаш тIара йоккхий топаш а— цхьаккха а хIама дисадац США империалистически гIозараша оарцагIа ца доаккхаш, Панама шоай кара а ерзаяь, ши океан аттагIа вIашагIа хоттара цун лаьттан тIа канал даккхар духьа. 1903 шера ноябрь бетта, гуччахьа мохк бовхаш дола Хея - Бюно - Варилья договор хьоарчадир Панамах ВIашагIкхийттача Штаташа. Цу договорах США-на бокъо еннай ялхайтта километр шера долча лаьттах «массайолча хана» пайда эца, из карадерзаде, цунна тIахьожам лоаттабе. Цига дилла канал доаккхаш кховзткъа эзарнел совгIа болхло велар. ХIара цхьа метр канал доаккхаш цхьацца панамец лара. Американски губернаторо доал деш йолча ялхайтта километр шерача канала зоно, урсаца хоздабича санна, шин даькъа бийкъар мохк.

Цу ханна мехка экономика сихха караерзае болабелар американски монополисташ. БIаргагуш юаш латтар цар Панама. Центральни Америке «Баьццара къемат» оалаш йолча «Юнайтед фрут компане» эзараш бола моттигера плантатораш хIалак а баь, боацача маьхах царгара лаьтташ ийцад. ХIанз цу компане ший «бананови плантаци» яьй Панамах. «Синклер Панама ойл» яхача мехкдаьтта монополена дезткъе иттт шера бокъо еннай берригача мехка мехкдаьтта лаха а даккха а. Итташ йолча США-рча кхыча компанешеи банкашеи шоай беелаьй кхыча паччахьалххенашца еш йола торговли, финансаш, транспорт.

Из бахьан долаш хIанз, шовзткъа—кховзткъа шу хьалхагIа а санна, ший карара нах кхабз йиш йоацаш бола тIехьабиса аграрни мохк ба Панама, цун лаьтташ беркате а, хIаьта лаьттан ченаш дуккхача рузкъах йизза а йоллашехьа а. Мехка мелдола рузкъаш дуараш американски монополисташ ба. ХIаьта панамцаш къеи мецеи, чуIе цIенош а хьабе болх а боацаш бах. Канала зоне бахаш бола панамски болхлой цхьаккха бокъо йоацаш ба. Американцашта телачул кхозза кIезигагIа тел царна алаяи, цар бераш, кхы бесаш дола бераш деша дагIача школашка мара деша аха йиш йолаш дац.

Из тайпа гIулакх лоаттургдолаш а ла безам болаш а дац Панама халкъ. Укх тIеххьарча шовзткъе итт шера цахаддаш къовсам лоаттабаьб цо нийсхо яккха гIерташ. Дукха ха йоацдаш хозахета яздаьдац «Нью-Йорк таймс» яхача американски газето Панамас массаза а «хала проблемаш» увттаяьй США-на хьалхашка, яхаш.

Цу тайпара «хала» проблема оттайир панамски халкъо США-на хьалхашка укх деношка а. Цо дIакхайкадаьд ший цIен да ше хила а канала зонана йола ший бокъо яккха а ший безам хилар. ЦIи хеза Панама дипломат волча Энрике де ла Гуардиа Наваррос даьшхар из дош. Цо аьлар: «Панамски каналах бола къовсам къоастабара духхьал цаI мара боаца никъ ба, канала зона Панама бокъонех хила езаш хилара ВIашагIкхийттача Штаташа мукIарло дар». Иштта бокъонаш дIаехар мишта лоархI США-с. «Нью-Йорк миррор» яха газет тIадаьржад панамски правительствана американски губернатор дIавоаккхилга цо дIалехарах. Цо санна язду «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газето а. Америкашта юкъерча гIулакхашта волча США паччахьалххен секретара помощника Руботома цкъаьннахьа дувца доладир, Панамера нах Американа духьалбIархараш... коммунисташ а ба из гIулакх «Москван кулгах» хилар гуш а да, яхаш. Американски пропагандисташа, шоаш кхы ала хIама доацаш бисача, ювцаш йола къаьнара, шийх хургдар хинна яьнна харцо я из!

Цхьабакъда, бокъонца дола бакъдар къайладахьа йиш йолаш дац. ХIанз Панамера событеш хиннай мехкара экономически хьал хала хилар, цигара халкъ канала зонера ший бокъо юхаоттае гIерташ хилар бахьан долаш.

Ший мехках цхьа дакъа иностранцашка хиларах дорхденна да панамски халкъ. ХIаьта демонстраци е аьнна арабаьннача панамцашта американски полици терзаца духьалъъяларо кхы а чIоагIагIа эгIаздигаб понамцаш.

Укх деношка вIашагIкхийтар Панама Къама ассамблей. Цо къоабалйир «канала зонерча полицеи американски эскарои даь низаш а вай къаман байракх сий доацача яккхар а бехке деш оттаяь резолюци. Резолюце тIа йоах: «Канала зоне панамски байракх урагIъяьхалца совцаргдац тхо».

Селхан Ассошиэйтед Пресса агентства корреспонденто хоам бир Панамера бахархой хIанз а шоай гIулакхаш дIадехаш хиларах. Дукха студентческии гражданскии организацеш 28 ноябре канала зоне керда поход кийчъеш я из район Панама доалахьа хила бокъо йолаш хилар белгалдоаккхаш. Шовзткъа политически, болхлойи, профсоюзнии, студентческии, кхычеи организацешкарча викалаша США паччахьалххен секретара заместитель волча Литингтон Мерчентата письмо дIаделар. Цу тIа даь йоазув дар «бокъонца вола канала да Панама хилар» бакъдергдолаш дола керда договор де ВIашагIкхийтта Штаташ раьзз хилара тIахьехаш.

Л. НОВИКОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.
Йоккха зал — **«Салтечох йола баллада».**
Долалу: 10, 11.45, 1.30, 3.15, 5, 6.45, 8.30, 10.15.
ЗIамига зал № 1 — **«Безама шераш».**
Долалу: 8.30, 10.15, 12, 1.45, 3.30, 5.15, 7, 8.45, 10.30.
ЗIамига зал № 2 — **«Контрабандисташ».**
Долалу: 9, 10.45, 12.30, 2.15, 4, 5.45, 7.30, 9.15.
ЗIамига зал № 3 — **«Безама шераш».**
Долалу: 9.15, 11, 12.45, 2.30, 4.15, 6, 7.45, 9.30.
«Родина» яхача кинотеатре «ЦIера тIий»
Долалу: 8.30, 12.20, 2.20, 6.10, 9.45.
«Марти».
Долалу: 10.25, 4.20, 8.05.

Городе Грозне, ул. Таманская № 40 вахача **Соколанов Александр Ефимовича** городе Грозне, ул. Маяковске № 16 яха ший сесаг **Соколанова Нина Дмитриевна** йитарах дола дош суде деннад.

Дош дувцаргда Сталински района халкъа суда 3-ча участке.

НОВКЪОСТИЙ!
1960 шера хIанззе а язле
„СЕРДАЛО“
яхача республикански газета.
Газет арадувл гIалгIай меттала кIиранна шозза.
Газета язвалара мах:
Шера — 20 соми 80 кеп.
6 бетта — 10 соми 40 кеп.
3 бетта — 5 соми 20 кеп.
СихагIа язле „СЕРДАЛО“ яхача газета.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23: редактора зам. — 2-07-01: бехктокхама секретара — 2-25-72: Корректорске — 2-30-91 партийни вахарен экономикан отделий — 2-25-72:

СФ03660 1918 шерарча 11-ча августа цIерагIа йола-типографи. Нохч-ГIалгIай АССР, г. Грозный, Революце проспект, 30/3: Заказ № 7310